

ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

(Ἐξ ἀνεκδότου πραγματείας «Τὸ ἀθηναϊκὸν ἀρχοντολόγιον καὶ ὁ Βυζαντινισμὸς ἐν Ἀθήναις»).

ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΛΙΜΠΟΝΑ

Ἀφορμὴν λαβόντες ἐκ τοῦ ἐν τῇ *Ἔστιά*¹ δημοσιευθέντος ἀρθρου τοῦ καθηγητοῦ κ. Σπυρίδωνος Λάμπρου περὶ Βασιλικῆς (Johani) τῆς Ἀθηναίας σουλτάνας καὶ Μιχαήλ τοῦ Λίμπονα, παρέχομεν κατωτέρω γενεαλογικὰς τινὰς σημειώσεις περὶ τοῦ οἴκου τοῦ μεγάλου τούτου Ἀθηναίου, συμπληροῦντες οὕτω τὰ ἤδη γραφέντα καὶ κινουντες ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς δὲν ἀμφισβόλλομεν, ἔτι μᾶλλον τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον.

Τὸ γένος **Λίμπονα** ἢ **Λιμπωνά** ἦν ἐν τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ πρωτεύόντων ἐκ τῶν τὰ ἀθηναϊκὸν ἀρχοντολόγιον ἀποτελούντων.

Ἦσαν δὲ τὰ ἀρχοντικὰ ταῦτα γένη βυζαντινῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καταγωγῆς καὶ ἀρχικῶς δώδεκα τὸν ἀριθμὸν, ὡς ἐκ παραδόσεων καὶ παροιμιῶν τινῶν ἀθηναϊκῶν διδασκόμεθα. Ταῦτα συνεκέντρουν ἐν ἐκυτοῖς ἐπὶ τουρκοκρατίας ἀπῆσαν τὴν πολιτικὴν καὶ ἠθικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν Ἀθηναίων· τὰ δικαιώματα αὐτῶν ἦσαν ἀναπαλλοτρίωτα, οὐδ' ἠδύνατο νὰ προστεθῇ εἰς τὴν χορείαν τῶν ἀρχοντικῶν ἄλλο τι γένος ἐντόπιον ὑψωθὲν ἢ ἔξωθεν ἐλθόν, ἔστω καὶ περιφανές, καὶ νὰ ἐνασκήσῃ τὴν ἀρχὴν, τοῦλάχιστον μέχρι τῶν μέσων τῆς 18ης ἑκατονταετηρίδος ἢ καὶ πρότερον, ἐὰν μὴ ἦν «ἐκ τῶν δώδεκα», ὑφ' ἣν κοινὴν ὀνομασίαν ὑπήγοντο, καίτοι οὐχὶ πλέον δώδεκα τὸν ἀριθμὸν, τὰ ἀρχοντικὰ γένη τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἄτε ἐκ τῶν δώδεκα ἀρχαίων βυζαντινῶν τὸ πλεῖστον καταγόμενα.

Ἡ τοιαύτη ἀπ' αἰῶνων χρονολογούμενη καὶ μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἀμείωτος καὶ ἀσάλευτος διατηρηθεῖσα ἐξουσία καὶ ὑπεροχὴ, ἣν ἡ ἐπελθοῦσα τουρκοκρατία (1456) εὖρεν ἤδη ἀκμάζουσαν, ἀναμφισβόλως ἔλαβεν ἀρχὴν ἐκ τοῦ Βυζαντίου· ἀρά γε ὁμῶς θεωρητέα ὡς ἀπόρροια καὶ λείψανον τοῦ διοικητικοῦ συστήματος τῶν βυζαντινῶν

¹ Τόμ. ΚΓ', σελ. 132 καὶ 150 (ἀριθμ. 583 καὶ 584. Μάρτιος 1887).

θεμάτων, εἰς ἐν τῶν ὁποίων, τὸ τῆς Ἑλλάδος (ἀπὸ τοῦ ἰσθμοῦ μέχρι τῆς Δημητριάδος πρὸς βορρᾶν), ὑπήγοντο αἱ Ἀθηναίαι, τὰ δὲ ἀρχοντικά γένη κατὰ ταῦτα ὡς ἐκ τῶν τελευταίων τουρμάρχων ἢ δρουγγαροκομήτων καὶ ἐν γένει ἐκ τῆς τοῦ στρατηγοῦ προελεύσεως, οἷον πρωτοκαγκελλαρίων, πρωτομανδατόρων, πρωτοβανδοφόρου, πρωτοδομεστικῶν κτλ. καταγόμενα;¹ Ἡ ἐξουσία, ἡ ἀρχοντία αὕτη προέκυψεν ἀρᾶ γε διὰ προνομίων παραχωρηθέντων εἰς τοὺς συγγενεῖς οἴκους τῶν ἐξ Ἀθηνῶν αὐτοκρατειρῶν (τῆς Εἰρήνης, συζύγου Λέοντος τοῦ Δ'. [775—780], ἧτις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου καὶ τοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ ΣΤ', ἐβασίλευσεν ἔτι μέχρι τοῦ 802, καὶ τῆς ἀνεψιᾶς αὐτῆς Θεοφανοῦς, συζύγου Σταυρακίου [803—812], πιθανώτατα τῆς τελευταίας ταύτης ἐκ τοῦ γένους τῶν Τεσσαρακονταπήχων²), ἂν καὶ

¹ Τὰ θέματα τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, τὰ τε ἀνατολικά καὶ τὰ δυτικά, δι-
 ψκοῦντο διὰ τῶν ὑπὸ τὴν ἀμεσον κυριαρχίαν τοῦ αὐτοκράτορος, ἀπὸ τῆς
 14ης ἑκατονταετηρίδος δέ, κατὰ Κωδηνὸν Κουροπαλάτην, καὶ ἀπὸ τῶν δύο
 δομεστικῶν, τοῦ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τοῦ τῶν Δυτικῶν (θεμάτων), ἐξαρτωμέ-
 νων, στρατηγῶν (πραιτέρων ἢ καὶ τῶν ἐκ προσώπου)· ὑφ' ἑκάστον τούτων
 ἦσαν οἱ τουρμάρχαι (τούρμαν, τουρμαρχάτον ἀπετέλει ἐν διαμέρισμα τοῦ ὅλου
 θέματος, ὡς λ. χ. ἡ Εὐβοία ἐκ τοῦ τῆς Ἑλλάδος ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἐκ τοῦ
 στρατιωτικοῦ σώματος τούρμα (ἀρᾶ γε ἐκ τούτου τὸ τζούρμα;), οὗ δ' ἀρχη-
 γὸς διώκει στρατιωτικῶς τὸ διαμέρισμα)· τούτων κατώτεροι αὐθις ἦσαν οἱ
 δρουγγαροκόμητες (ἀξίωμα στρατιωτικὸν διάφορον τοῦ τῶν ναυτικῶν δρουγ-
 γαρίων) κτλ. Ἀπετέλουν δὲ πάντες οὗτοι μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς λειτουργῶν
 τὴν προέλευσιν τοῦ στρατηγοῦ. Ἐπίσης ἀπαντῶμεν ἐν τοῖς θέμασι τοὺς
 κριτὰς ἢ δικαστὰς καὶ κυρίως ὡς πρὸς τὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν κριτὴν τῆς
 Ἑλλάδος· ὁ κριτὴς πιθανῶς δέον νὰ συνταυτισθῇ μετὰ τοῦ στρατηγοῦ,
 εἰμὴ ἦν καὶ αὐτοῦ προτεταγμένος, ἴσως ἄμως παριστᾷ καὶ καθαρῶς πολιτι-
 κὸν ἀρχοντα κατώτερον στρατηγοῦ, ὡς ὁ πρωτονοτάριος.

Περὶ τούτων ἐπιθ. Rambaud, L'Empire grec. p. 175-208.— Κωνστ. Πορ-
 φυρογέν. Περὶ Θεμάτων, Α. σ. 42 καὶ Β. σ. 44-56 (ἔκδοσις Βόννης)· καὶ Περὶ
 βασιλ. τάξεως (de cerimoniis), σ. 663 καὶ 657. II. — Παπαρρηγοπούλου,
 Ἱστορ. ἑλλην. ἔθλους Τ. Δ', σ. 38.

² Κωνσταντῖνος πατρίκιος Σαραντόπηχος (Τεσσαρακοντάπηχος) δέον πιθα-
 νώτατα νὰ θεωρηθῇ ὁ πατὴρ τῆς ἀνεψιᾶς τῆς Εἰρήνης Θεοφανοῦς, διότι καὶ
 ὁ υἱὸς αὐτοῦ Θεοφύλακτος Σαραντόπηχος ὁ σπαθάριος φέρεται ὡς ἀνεψιὸς
 τῆς Εἰρήνης, ἐν ᾧ οὗτος (πατρίκιος Κωνσταντῖνος) μόνον ὡς στενότερος συγ-
 γενεὴς αὐτῆς· ὡς τοιοῦτος δὲ δύναται ἀριστα νὰ θεωρηθῇ σύζυγος τῆς ἀδελ-
 φῆς αὐτῆς. Τῇ ἀληθείᾳ ἐκ τῶν αὐτοκρατορικῶν τούτων συγγενῶν τὸν μὲν
 π. Κωνσταντῖνον βλέπομεν διορισθέντα ὑπὸ τῆς Εἰρήνης διοικητὴν Ἀττικῆς
 [797] (ἴσως κατώτερον τουρμάρχου τὴν ἀξίαν πιθανῶς ἄμως καὶ ἀντιπραι-
 τωρος μόνον) τὸν δὲ υἱὸν τούτου Θεοφύλακτον, ἐν ἡ Εἰρήνη τῷ 799 ἀπέ-

αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἐκλογῆς αὐτῶν δικαιοὶ ἡμᾶς γὰρ ὑποθέσωμεν μετὰ βεβαιότητος, ὅτι ὑπῆρχεν ἤδη τότε ἐν Ἀθήναις ἰσχυρὰ ἀρχοντία, εἰς ἣν καὶ ἀνήκον ἡ Εἰρήνη καὶ ἡ Θεοφανώ (ὁ στενότατος συγγενὴς αὐτῶν Κωνσταντῖνος Σαρωντάπηχος φέρεται ὡς πατρικίος τὴν ἀξίαν); Ἡ διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως δώδεκα Βυζαντινῶν πατρικίων ἢ ἀρχοντοπούλων ἐν Ἀθήναις, ἀντιπροσωπεύοντων τὴν βυζαντινὴν ἐξουσίαν καὶ ἐνασκούντων τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν ἀπὸ κοινοῦ, εἰς ἐντελῆ δὲ ἀναλογίαν πρὸς τοὺς τῆς Κρήτης δώδεκα «ἀρχοντορωμαίους» ἢ «ἀρχοντοπουλορωμαίους» εὐρισκομένων; Ἡ μήπως οἱ ἀρχοντες οὗτοι ἐν Ἀθήναις ἦσαν ἀπόγονοι ἀρχαίων Βυζαντινῶν τιμαριούχων¹ τῆς Ἀττικῆς, οἷους ἀπαντῶμεν καὶ ἐν Πελοποννήσῳ ὀλίγον πρὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς λατινοκρατίας καὶ περὶ τὰ τέλη τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας (περὶ τὰ μέσα τῆς 15ης ἐκατονταετηρίδος), εἴτε καὶ ἀπλῶν πατρικίων ἐπαρχιακῶν;

Ἐκ πασῶν τῶν ὑποθέσεων τούτων ἡ προτελευταία δέον γὰρ θεωρηθῆ ὡς βεβαία. Ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς ὡς μαρτυρεῖ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ (Ἄννα Κομνηνὴ βιβλ. 7ον, σ. 204) εἶχε συστήσει φάλαγγα τῶν ἀρχοντοπούλων, ἥτοι νεαρῶν υἱῶν τῶν Βυζαντινῶν πατρικίων (ὁμοίαν τῇ τῶν ἐν τῇ Δύσει pages). δώδεκα νῦν ἐξ αὐτῶν πιθανῶς ἀπεστάλησαν εἰς Ἀθήνας, εἴτε ἕνεκα ἐκδουλεύσεων, εἴτε ὡς συνοδοί, ὡς ἐν Κρήτῃ, μέλους τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ὅπως καταστῶσιν ἐπιτόπιοι ἀρχοντες². Οὐχι

σταίεν εἰς Ἀθήνας, ὅπως σὺν τῷ πατρὶ ἐνεργήσῃ τὴν κατάθλιψιν τῆς στάσεως τῶν ἐξορίστων ἀνδραδέλφων τῆς, σπαθάριον τὴν ἀξίαν ἣτις προῦπετίθει μεγάλην εὐγένειαν). — Ἐπίσης περὶ τὸ 1182 ἀπαντῶμεν Τεσσαρακονταπήχην πράκτορα τῶν τελῶν ἐν Ἀθήναις, ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι ὁ οἶκος οὗτος ἐπὶ πολὺ διετήρησε τὴν ἰσχὺν καὶ προνόμια.

¹ Ὁ τιμαριωτισμὸς οὐ μόνον οὐκ ἀσυνήθης ἦν ἐν τῷ βυζαντινῷ κράτει, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἐν αὐτῷ τὸ πρῶτον συστάς καὶ δημιουργηθεὶς δέον γὰρ θεωρηθῆ, ἐξ οὗ παρέλαβεν ἡ Δύσις, ὡς πολλοὶ μέχρι τοῦδε ἀπέδειξαν.

² Πολλὰ εἴτι δύνανται γὰρ ἐνεχθῶσιν εἰς φῶς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἡ ἐξέλεξις τοῦ πολυπλόκου βυζαντινοῦ πολιτεύματος, σύμφυρμα ὀχλοκρατίας καὶ τιμαριωτισμοῦ παριστῶντος, ἐκ τοῦ Ρωμαϊκοῦ εἶναι ἐν τῶν σκοτεινοτάτων καὶ μᾶλλον ἀξιοσπουδάστων ζητημάτων τῆς ἑλληνικῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας. Τὰ μάλα περίεργος εἶναι ἡ πανταχοῦ ἀπαντῶσα δωδεκαρχία αὕτη· δώδεκα πατρικίας οἰκογενείας ἀπαντῶμεν καὶ ἐν Βενετίᾳ (αὐταὶ τοῦλάχιστον ἀπεπέλουν τὴν πρώτην τάξιν τῆς ἀρχαιοτέρας ἐνετικῆς ἀριστοκρατίας) καταγομένας ἐκ τῶν 12 ἀρχόντων (Tribuni) τῶν ἐκλεξάντων τὸ 697 τὸν πρῶτον δόγην Ραολύτσιο Ἀναφέστο· ἐπίσης δὲ καὶ ἐν ἀπάσαις Ἰταλίαις κατὰ τὸν μεσαίωνα δημοκρατίαις τῆς Ἰταλίας 12 ἦσαν οἱ ἀρχικοί πατρικιοί, ὡς οὐχ ἦττον καὶ ἐν τῷ Ἀγ. γερμανικῷ ρωμαϊκῷ κράτει καὶ ταῖς

σπανίως δὲ βλέπομεν ἐν τοῖς θέμασιν, οἷον ἐν τῷ τοῦ Ὀφικίου πλειοτέρους ἄρχοντας ἀντὶ τῶν κανονικῶν στρατηγῶν καὶ τῆς προελεύσεως αὐτῶν· καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις γίνεται μνεία τοιούτων ἐκτάκτων εἴτε καὶ ἐπιτίμων ἢ πολιτικῶν μᾶλλον ἀρχόντων, καθὼς καὶ ἐν Εὐβοίᾳ ἅπαντ' ἀντὶ τουρμαρχοῦ ἄρχων (πολιτικός, πιθανῶς μᾶλλον ἀνεξάρτητος), «ἄρχων Χρήπου» (Εὐρίπου) ἀποκαλούμενος¹. Ὡστε πιθανῶς νὰ ἦν συνήθης ἡ μορφή αὕτη τῆς διοικήσεως εἰς ἐποχὴν κάπως μεταγενεστέραν, ὀλίγῳ πρὸ τῆς λατινοκρατίας. Ὁ ὀρισμένος τῶν δώδεκα ἀθηναϊκῶν ἀρχοντικῶν οἰκογενειῶν ἀριθμὸς ὑποδεικνύει τὴν τοιαύτην προέλευσιν αὐτῶν· ὑπὲρ τούτου δὲ ἔτι μᾶλλον συνηγορεῖ τὸ ἔμβλημα, ὁ δικέφαλος βυζαντινὸς ἀετός, ὃν, καθὼς ἐξ ἐπιτυμβίων πλακῶν καὶ ἐπιγραφῶν ἐπὶ ναῶν κτλ. φαίνεται, ἔφερον ἀπὸ κοινοῦ πολλὰ οἰκογένεια, οἷον, κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον εὐρεθέντα, αἱ τῶν Κοδρικῶν, Βενιζέλων, Μάκολα (νῦν ἐν Ἰταλίᾳ), Καπέτανάκηδων καὶ Γέροντα· μετὰ βεβαιότητος δὲ δυνάμεθα τὸν τεῦθεν νὰ εἰκάζωμεν ὅτι καὶ ἅπαντα τὰ «ἐκ τῶν δώδεκα» γένη θὰ ἔφερον τὸν δικέφαλον ἀετόν, παραλαβόντα σὺν τῇ ἐξουσίᾳ ἐκ Βυζαντίου ὡς σύμβολον κοινῆς προελεύσεως καὶ κοινῆς ἀρχῆς, ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἀπορρέουσας καὶ τὸν Βυζαντινισμόν ἀντιπροσωπεύουσας, εἴτε τινὰ πιθανῶς καὶ ἔνεκα καταγωγῆς ἢ συγγενείας πρὸς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς οἴκους, ὡς λ. χ. οἱ Ταρωνῆται, Παλαιολόγοι, Κεβαλλάριοι· ἐπίσης δὲ καὶ οἱ Χαλκοκονδύλαι, τὸ ἀρχαιότατον μεταξὺ τῶν ἀρχοντικῶν γενῶν, οὗς οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ 1490 (ὡς τοῦτο ἐξ ἐπιγραφῆς σώζομένης φαίνεται) δι' ὅλης τῆς τουρκοκρατίας δὲν ἐκάλεον ἢ Χαρκανδύλας, δύνανται νὰ θεωρηθῶσι πιθανώτατα ὡς εἰς ἀμεσον γενεαλογικὴν σχέσιν πρὸς τοὺς Κομνηνοφρεῖς Τζυκανδυ(ή)λας² εὐρισκόμενοι. Τοιαύτη ἡ ἀρχὴ τοῦ βυζαντινοῦ ἀετοῦ παρὰ τοῖς ἀρχοντικῶν τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, βεβαίως ὁμῶς οὐχὶ οἷα παρίσταται παρὰ

ἐλευθέραις πολιτείαις αὐτοῦ (Freie Reichstädte) παρομοίαν εὐρίσκομεν διάταξιν τῆς κοινωνίας καὶ παράμοια μεταξὺ τῶν πανισχύρων πατρικίων καθεστώτα, ἡθὴ καὶ ἔθιμα καθὼς καὶ παρὰ τοῖς ἄρχουσι τῶν Ἀθηνῶν.

¹ Πρὸς. Rambaud. p. 195.—Κωνστ. Πορφυρογ. Περὶ βασιλ. τάξ. (de Cerimoniis etc.) σ. 657. κτλ.

² Ἐπίθ. Ἀ. Παππαδοπούλου Κεραμέως, Ἐπιστολαὶ Καβάσιλα κτλ. ἐν τῷ παραρτήματι τοῦ ΙΣΤ. Τόμου (Παλαιογραφικὸν δελτίον) τοῦ ἐν Κων]πύλει ἐκδιδομένου περιοδικοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου.—σ. 48. στήλ. 2 καὶ σελ. 69 (διορθώσεις καὶ συμπληρώματα, περὶ τὸ τέλος τοῦ τεύχους), στίχ. 17.—ἐπίσης Manuelis Philae Carmina, ed. Müller. T. II. p. 235.

τινων, ὡς τεκμήριον δηλ. «ἀλόγου κενοδοξίας ἐν χρόνοις θηριώδους δουλείας», καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ βυζαντινὸς ἀετὸς δὲν ἦν οὐδὲ εἶναι σύμβολον πασῶν (!) τῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εὐγενῶν οἰκογενειῶν.

Τοιαῦτα ἦσαν τὰ γένη, ἐξ ὧν ἀποκλειστικῶς ἐξελέγοντο οἱ πανίσχυροι καὶ σχεδὸν ἀνεξάρτητοι προεστῶτες ἐπὶ τουρκοκρατίας, καὶ ὧν ἐν τῶν πρωτευόντων ἀντεπροσώπευεν ὁ Μιχαὴλ Δίμποντας. Ἐτέλουν μόνον πρὸς ἀλλήλα ἐπιγαμίας, οὐδὲως καταβαίνοντα μέχρι τῶν δευτερευουσῶν τάξεων (κατὰ προγενεστέραν τοῦλάχιστον ἐποχὴν, πολὺ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως), ὡς τοῦτο διὰ πίνακος ἐπισυνημμένου τῷ «Ἀθηναϊκῷ ἀρχοντολογίῳ», ἐμφαίνοντος πάσας τὰς μετὰξὺ τῶν ἀρχοντικῶν γενῶν τελεσθείσας ἐπιγαμίας, γίνεται δῆλον. Οἱ εἰς ταῦτα ἀνήκοντες, καὶ δι' ἰδιαιτέρας μεγαλοπρεποῦς ἐνδυμασίας¹ ἀπὸ τῶν

¹ Ἡ ἐνδυμασία αὕτη, περὶ ἧς ἀλλαγῶ ἐν ἐκτάσει θέλει γίνῃ λόγος, συνίστατο διὰ τοὺς μὲν ἀρχοντας, ὡς ὁμοίως καὶ διὰ τοὺς ἐξ αὐτῶν προεστῶτας, κυρίως ἐξ ὑψηλοῦ κυλινδρικοῦ ἐκ χνοῶδους ὑφάσματος καλύμματος σκιαδίου (παρὰ τῶν Ἀθηναίων καλοῦσι κοινῶς καλουμένου), ὁμοίου δὲ πρὸς τὰ τῶν σημερινῶν Περσῶν καὶ Κούρδων ἐξ ἐρίου (ἀστραχάν) κάπως, ἢ καὶ πρὸς τὰ καλυμαύγια αὐτὰ τῶν ἱερέων, πρὸς δὲ ἐκ ποδήρου ἐπενδύτου ἐξ ὀλοσηρικοῦ, χρώματος συνήθως ἐρυθροῦ μονοχρόου ἢ καὶ ραβδωτοῦ, ὑπερραμμένου διὰ σισύρας· οἱ προεστῶτες ἔφερον ὡς διακριτικὰ τοῦ ἀξιώματός των πρὸς τῷ καλουπίῳ καὶ μανδύαν εὐρύν μετὰ πλατειῶν περιχειρίδων ἐξ ἐρίου πολυτίμου, χρώματος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκοτεινοῦ (μέλανος ἢ κυανοῦ)· ὁ μανδύας οὗτος Μπενίσι κοινῶς διὰ τουρκικῆς λέξεως καλούμενος, ἦτο πεποικιλμένος διὰ σειρητίων καὶ ἔσωθεν ὑπεστρώννυτο διὰ ὀλοσηρικοῦ· ἐλάμβανον δὲ οἱ ἐκάστοτε προεστῶτες αὐτὸν τῇ 1ῃ Μαρτίου, ἡμέρᾳ τῆς ἐτησίης ἐγκαθιδρύσεως αὐτῶν ἐν τῇ ἀρχῇ παρὰ τοῦ Βοεβόδα, ὅστις ἰδιοχείρως καὶ ἐπισήμως περιέβαλλεν αὐτοῖς τὸν μανδύαν πρὸς κατάδειξιν τῆς ἀνωτάτης Τουρκικῆς κυριαρχίας, καὶ ὅτι ἐξ αὐτῆς προήρχετο δῆθεν ἡ τῶν ἀρχόντων ἐξουσία, ἣν ἀπὸ τῆς τοῦ Βοεβόδα χειρὸς σὺν τῷ μανδύᾳ παρελάμβανον οἱ ἀρχοντες. Διὰ δὲ τὰς ἀρχοντίσσας συνίστατο ἐπίσης ἐκ ποδήρων ἐσθήτων, χρώματος ἐρυθροῦ ἢ πρασίνου ἢ καὶ ἄλλων, χρυσῶ διῦφασμένων, ἐνιαχοῦ διὰ πολυτίμων λίθων κεκοσμημένων, καὶ διὰ λευκῆς σισύρας, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπερραμμένων· πρὸς τούτοις δὲ ἔφερον αὐταὶ καὶ κρήδεμνον μαργάρῳ καὶ λίθοις, παρὰ ταῖς πλουσίαις, πεποικιλμένον μετὰ μακρᾶς καλύπτρας.

Αἱ πατροπαράδοτοι ἐνδυμασίαι αὗται, ἐν αἷς διαβλέπομεν ἀναντιρρήτως αὐτῇ ταύτην σχεδὸν, τὴν τῶν Βυζαντινῶν πατρικίων καὶ ἀρχοντίσσων στολὴν, καὶ αἵτινες ἐπικυροῦσι τὴν περὶ καταγωγῆς τῶν ἀρχοντικῶν γενῶν ὑπόθεσιν ἡμῶν, προϊάντος τοῦ χρόνου, σὺν τῇ παρακμῇ τῆς ἀρχοντικῆς καὶ ἀνωψώσῃ τῶν κατωτέρων τάξεων (περὶ τὰ τέλη τῆς 18ης ἑκατοντ.) κατέστησαν κοιναὶ καὶ εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις, ἐνῶ πρὶν ἐτηρεῖτο ἀπαρρηκλίτως ἡ ἐξωτερικὴ αὕτη διάκρισις.

λοιπῶν Ἀθηναίων διακρινόμενοι, δικαίως ἠδύναντο νὰ ὑπεραίρωνται καὶ κληθῶς ἐκαυχῶντο· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀναγνωρίζοντες τὴν ὑπεροχὴν αὐτῶν καὶ θεωροῦντες ὡς μόνην δικαίαν καὶ λελογισμένην τὴν τοῦν-τεῦθεν ὑπερηφανίαν ἔσκωπτον, αἰείποτε φιλοσκώμμονες ὄντες, τοὺς ψευδαλαζόνας καὶ ἀλόγως βρενθυσμένους, λέγοντες καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἔτι: «καμαρώνει ἴσάν νὰ ἦναι ἀπὸ τοὺς δώδεκα». Ἡ φράσις αὕτη καθ' ἑαυτὴν ἀποδεικνύει ἀριδῆλως τὴν ἐκ δώδεκα Βυζαντινῶν ἀρχόντων, «ἀρχοντορωμαίων», κτταγωγὴν τῶν ἀρχοντικῶν γενῶν.

Ἴδωμεν νῦν πρὸς στιγμὴν τίνα καὶ πόσα ἦσαν ταῦτα.

Οἱ περὶ τὰ τέλη τῆς 17ης ἑκατονταετηρίδος τὰς Ἀθήνας διαδο-

Οἱ δὲ ἀλαζόνες καὶ φιλοσκώμμονες Ἀθηναῖοι ἔδωκαν λέξεις εἰς τὸν ἐκ τούτου ἀκαυμὸν τῶν ἀρχόντων διὰ τοῦ ἐξῆς ἁσματίου, ἐν ᾧ παρίσταται αὐτὸ τὸ χρυσοῦφές ὕφασμα κατακραυγάζον κατὰ τῆς βεβηλώσεως:

Τι ἔχεις Ταρακλή (Σελιμέ, κισλεμέ*) καὶ κλαῖς;

Μὲ φοροῦν κακαῖς καλαῖς.

Μὲ φορεῖ τοῦ Ψύλλα ἢ Χάρι
μὲ τὴν Δόμνα τ' Ἀστραχάρη.

Μὲ φορεῖ ἢ Μαντζάκενα
μὲ τὴν Ἀλεξάνδρενα**.

Μὲ φορεῖ ἢ Πέρενα
μὲ τὴν Μπενιζέλενα***.

Μ' ἔχει ἢ Τρικκαλιώτενα
καὶ ἢ Μισσαραλιώτενα.

Μὲ φορεῖ ἢ Μπρίμπενα
μὲ τὴν Καντζηλλιέρενα.

Μὲ φορεῖ καὶ ἢ Μπέλυπενα
μὲ τὴν Λογοθέτενα.

Μὲ φοροῦνε κ' ἢ φτωχαῖς
ποῦ σαρώνουσι τῆς αὐλαῖς.

καὶ μαζώνουσι κωτσουλιαῖς.

Μὲ φοροῦν περβολχροῦδες
ποῦ σκουπίζουν τῆς βούγες.

κτλ. κτλ.

* (Χρυσοῦφαντα ὑφάσματα, ἐξ ὧν κατασκευάζοντο αἱ γυναικεῖαι ἀρχοντι-καὶ ἐσθῆτες· αἱ λέξεις τουρκικαί).

** (Σύζυγος τοῦ προεστῶτος Ἀλεξ. Παλαιολόγου Μπενιζέλου).

*** (Σύζυγος τοῦ ἀρχοντος καὶ πρώτου προεστῶτος Προχοπίου Μπενιζέλου).

χικῶς ἐπισκεφθέντες ξένοι περιηγηταί, de la Guilletière¹ (1669), Spon και Wheler (1673-1676), οἵτινες ἀναφέρουσιν ἕκαστος οἴκους τινὰς τῶν ἀρχόντων, Vecchiados ὑπ' αὐτῶν καλουμένων και séculiers (βεβαίως δὲ τῶν τὰ μάλα ἰσχυρόντων και πλουσιωτέρων ἐξ αὐτῶν, ἢ και οὕς ἐθεώρουν ὡς τοιοῦτους, διότι δὲν συμφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν και τὰ ὀνόματα αὐτῶν), χειρόγραφός τις πρὸς τοῦτοις ἱστορία τῶν Ἀθηναίων, πιθανώτατα ὑπὸ Ἰωάννου Μπενιζέλου (+ 1801) γραφείσα, ἢ ὡς Χρονικὸν τοῦ Ἀνθίμου ἢ χειρόγραφον τοῦ Πιττάκη (ἀπὸ τοῦ κατόχου) εἰς τὸν ἱστορικὸν κόσμον γνωστή, και ἄλλαι σύγχρονοι πηγαὶ και παραδόσεις διδάσκουσιν ἡμᾶς, ὅτι τὰ ἀρχοντικὰ γένη ἦσαν τὰ ἑξῆς :

Χαλκοκονδύλαι (Χαρκανδύλαι), Βενιζέλοι (Μπενιζέλοι), Παλαιολόγοι «οἱ Βυζαντινοί», Λίμποναι, Περούλαι, Καβαλλάριοι, Τερωνίται, Κουτρικάδες, Λαττίνοι, Μάκολαι², Γερέναι ἢ Γεράνοι, Καπετανάκηδες, Ντέκαι (Ντέκος, γτὲ Κᾶς³), Καντζελλιέραι (de Cancel-

¹ Ὁ Guilletière εἶνε λίαν πολῦτιμος διὰ τὰς πληροφορίας του και ἰδίως ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχόντων. Τὸ ὅτι δὲ δὲν εἶδεν ἰδίως ὄψεις δασα περιγράφει, ὡς διατείνονται πολλοί, ἂν και λεπτομέρειαί τινες, οἷον καταμετρήσεις θαλασσῶν (βάθους), ἐπιστάδεια κτλ. δὲν δύνανται νὰ ὦσιν ἀποκυήματα τῆς φαντασίας και ἀποδεικνύουσιν αὐτόπτην, οὐδόλως κωλύει αἱ πληροφορίες αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀθηναϊκοῦ ἀρχοντολογίου, τὰ ὀνόματα τῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης προστώτων και ἀρχόντων (ἀτινα βεβαίως δὲν ἠδύνατο νὰ φαντασθῆ), νὰ ὦσιν ἀληθέστατα, διὰ μέσου τῶν ἐν Ἀθήναις ἐγκατεστημένων Καπουκίνων πιθανῶς περιελθόντα εἰς αὐτόν. Ὡστε οὐδόλως ἀπορίπτέος ὡς ἱστορικὴ πηγή.

² Τὸ γένος τοῦτο σώζεται τὴν σήμερον ἐν Ἰταλίᾳ. Οἱ τέσσαρες ἀδελφοὶ Βερνάρδος, Ἰωάννης, Γεώργιος και Νικόλαος Μάκολαι υἱοὶ τοῦ ἀρχόντος Δημητρίου Μάκολα δια τὰς πρὸς τὴν δημοκρατίαν τῆς Ἑνετίας πολυτίμους ἐκδουλεύσεις κατὰ τὴν πρὸς τοὺς Τούρκους ἀγῶνα αὐτῆς ἐκτήσαντο τὸν τίτλον τοῦ κόμητος διὰ δουκικοῦ γράμματος τῆς 24 Σεπτεμβρίου 1701· μετὰ δὲ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Μωρέως ἢ οἰκογένεια Μάκολα κατέφυγεν εἰς Βενετίαν· νῦν ἀντιπροσωπεύουσιν αὐτὴν μόνον ὁ κόμης Βερνάρδος-Ἐκτωρ-Ὀθὼν Μάκολας, γεννηθεὶς τῆ 12 Μαρτίου 1844, διδάκτωρ τὰ νομικά, και αἱ κόμησσαί ἀδελφαὶ του Δηιδάμεια-Βαρβέρα-Ἄρτεμις, σύζυγος τοῦ καθηγητοῦ Ficcoli della Lena, Ἑρμίνη-Ἰωάννα, σύζυγος Ἰππότου Maur. Graziani και Μαρία-Δρουσίλλη, γεννηθεῖσα τῷ 1854. Ἐμβλημα φέρει ὁ οἶκος Μάκολα ἐπὶ τὸν ἀθηναϊκὸν αἶετόν ἐν ἐκπέδῳ κυανῷ.

³ Τὸ γένος τοῦτο φραγκικῆς καταγωγῆς, ὡς και ἐκ τῆς ἐν χειρογράφοις γραφῆς τοῦ ὀνόματος γτὲ Κᾶς φαίνεται, κατάγεται πιθανώτατα (οἷα και ἡ γνώμη τοῦ Buchon) ἐκ τῶν γάλλων σταυροφόρων de Cahieu ἢ de Kaeu, οὗς οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι καλοῦσι Δεκάες. Ὁ Anseau (Ansel, Ἀσέλ) de

Heri)¹, Γασπάρηδες, Καλογεράδες, Γέροντες, Νέρηδες, Μπενκαλδήδες.

Τινὰ ἐξ αὐτῶν φραγκικῆς καταγωγῆς ὄντα, ἀλλὰ δὲ ἔξωθεν μεταναστεύσαντα, δι' ἐπιγαμιῶν πιθανῶς ἢ ἕνεκα περιφανείας καταγωγῆς, πλούτου καὶ ἐντοπίου ἐπιρροῆς, βραδύτερον, ὅτε εἶχον ἐκλείπη ἢ παρ' ἄκμαζον ἤδη τινὰ τῶν ἀρχαίων, θὰ προσελήφθησαν ἐν τῷ ἀρχοντολογίῳ, διότι ἀρχικῶς, ὡς ἤδη εἴπομεν, δώδεκα μόνον ἦσαν τὰ ἀρχοντικά γένη. Ποῖα δὲ ἐκ τῶν ἀνωθι καταλεχθέντων νῦν ἦσαν τὰ ἀρχαιότερα καὶ δεόν να θεωρηθῶσιν ὡς καθαρῶς βυζαντινῆς προελεύσεως καὶ δὴ ἐκ τῶν δώδεκα καταγόμενα, περὶ τούτων ἀλλαχοῦ καὶ ἐν ἐκτάσει θέλει γίνῃ λόγος.

Πρὸς τούτοις ἐν τῷ ἀρχοντολογίῳ κατελέγοντο (τοῦλάχιστον δεκαετηρίδας τινὰς πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἢ καὶ ἔτι πρότερον) καὶ προεστῶτας ἐχορήγουν, οὐχ ἦττον τῶν ἀρχαίων ἀρχοντικῶν, καὶ αἰοικογένειαι: Βροντογούνη (ἐξ Ἑπείρου ἀναφέρεται ἐν τούτοις καὶ ὑπὸ Guilletière 1670 ὡς ἀκμάζουσα), Ἀστρακάρη, Μπαρμπάνου, Λογοθέτου, Πατούσα, Μισσαραλιώτου, Λιανοσταοῖδα καὶ ἄλλαι κτωτέρας περιωπῆς· τοῦτο δὲ διὰ τὰς ἀνωτέρω αἰτίας καὶ διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἐτηρεῖτο τόσον αὐστηρῶς ἢ μεταξὺ τῶν ἀρχόντων καὶ λοιπῶν τάξεων ἀπόστασις.

Ταῦτα νῦν κατὰ παρέκθεσιν ὡς πρὸς τὸ ἀθηναϊκὸν ἀρχοντολόγιον, ἢ περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ ἀναπτύξεως τοῦ ὁποῖου σπουδῆ τὰ μάλα θὰ συντείνῃ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἱστορίας καὶ κατανόησιν τῆς πολιτικῆς καταστάσεως καὶ τοῦ βίου τῶν μεσαιωνικῶν Ἀθηνῶν.

. . . . .

Τὸ γένος **Λέμπονα**, ἀκμάζον καὶ ἰσχυρὸν περὶ τὸ 1670, δὲν δυ-

Καθη, υἱὸς ἐτέρου Δησέου ἐλθόντος εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς 4ης σταυροφορίας ἐνυμφεύθη τὴν Εὐδοκίαν, θυγατέρα Θεοδώρου Λασκάρως Α'. ἄλλος δὲ ὁμώνυμος ἢ καὶ ὁ αὐτὸς βραδύτερον τῷ 1261 κατήλθεν εἰς Εὐβοίαν μετὰ Βαλδουίνου Β' καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν ἡγεμονίαν Ἀχαΐας. (Buchon la Grèce continentale).

¹ Ἀπόγονοι Γυλιάνου νιέ Καντζηλιέρ (Guglielmo de Cancellieri) «πρεσβυτέρου, κανανίκου, καντούρου καὶ μανεγκλιέρ, τῆς Ἀγιωτάτης μητροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν», ἀκμάσαντος περὶ τὰ μέσα τοῦ 15ου αἰῶνος. Τοῦ Καντζηλιέρ τούτου σώζεται πωλητήριο ἐγγράφον πρὸς Γρηγόριον τὸν Χαμάχην ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου 1432, ὅπερ ἐπεκυρώθη παρὰ τε τοῦ Ἀντωνίου Α' καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Νερίου Β' βραδύτερον τῆ 6 Αὐγούστου 1437. (Τὰ ἐγγράφα ταῦτα ἐδημοσιεύθησαν παρὰ Buchon καὶ Ἐπ. Σταματιάδου).

νάμεθα ἐντούτοις νὰ παρακολουθήσωμεν πέραν τῶν ἀρχῶν τῆς 17ης ἑκατονταετηρίδος, δηλ. πέραν τοῦ πατρὸς τοῦ Μιχαὴλ Λίμπονα· πιθανώτατα σὺν τῷ χρόνῳ καὶ ὅταν ἐρευνηθῶσιν ἅπασαι αἱ ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ μνημείων κυρίως, οἷον τοῦ Θεοσίου, τῆς στοᾶς τοῦ Ἀδριανοῦ, νεῶν ἀρχαίων κτλ. ἐγκεχαραγμένοι μεσαιωνικαὶ ἐπιγραφαί, αἱ θέσιν χρονογράφου τῆς συγχρόνου ἱστορίας τῆς πόλεως ἐπέχουσαι, νὰ γνωσθῶσι καὶ ἄλλα ὀνόματα Λιμπονῶν ἀρχαιοτέρων ἐποχῶν καὶ ἢ πρὸς ἀλλήλους καὶ τὸν Μιχαὴλ γενεαλογικῆ σχέσις. Πιθανώτατα ὅμως τὸ γένος τοῦτο δὲν ἀνήκει εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐκ Βυζαντίου ἐνταῦθα ἐπελθόντων καὶ βυζαντινὴν ἀρχὴν ἀντιπροσωπευόντων, πολλῶ μᾶλλον δέον νὰ θεωρηθῆ φραγκικῆς καὶ δὴ ἰσπανικῆς ἢ καταλανικῆς καταγωγῆς, καὶ βραδύτερον μόνον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς καταλανοκρατίας (περὶ τὰ μέσα 14ου αἰῶνος), δι' ἧς ἀνωτέρω ἀνεφέρσαμεν αἰτίας, συμπεριληφθὲν εἰς τὸ ἀρχοντολόγιον. Τὸ ὄνομα Λιμπωνᾶς, ὑφ' ὃ βλέπομεν τὸν Μιχαὴλ Λίμπονα ἐν Βενετία καὶ ὅπερ ἠδύνατο ὡς ἐκ τῆς μορφῆς του νὰ καταπέσῃ ἡμᾶς εἰς τὸ καταλέξαι τὸ γένος τοῦτο μεταξὺ τῶν καθαρῶς βυζαντινῆς καταγωγῆς, δέον νὰ θεωρηθῆ ὡς προελθὸν ἐκ μεταβολῆς ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον καὶ μᾶλλον ταῖς ἰδέαις τοῦ ἐν Ἀθήναις ἀκμάζοντος Βυζαντινισμοῦ προσηκούσης τοῦ ἀρχικοῦ ὀνόματος τοῦ γένους (διότι Λίμπονα εἶναι τὸ ἀληθὲς ὄνομα αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦτο δὲ καὶ μόνον εἶναι καὶ ἦν γνωστὸν τοῖς Ἀθηναίοις). Ἐγένετο δὲ ἡ μεταβολὴ αὕτη πιθανώτατα παρ' αὐτοῦ τοῦ Μιχαὴλ ἐν Βενετία, ὅπου οἱ περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα διατρίβοντες καὶ περὶ τὴν γλῶσσαν ἀρχαίζοντες ὡς ἐκ τούτου ἐφιλοτιμοῦντο νὰ δώσωσιν ἀρχαϊκὴν μορφήν καὶ εἰς τὰ οἰκογενειακὰ αὐτῶν ὀνόματα. Οὕτως οἱ Χερκανδύλαι ἢ Χαλκανδύλαι μετέτρεψαν τὸ ὄνομα αὐτῶν εἰς Χαλκοκόνδυλος, οἱ Κουτρικᾶδες (κυρίως ἀπὸ Παναγιώτου τοῦ Κοδρικᾶ τοῦ διασήμεου φιλολόγου, γεννηθέντος 1750, † 1827) εἰς Κοδρικᾶς ἐπὶ τὸ εὐφωνότερον καὶ τὴν ἐκ Κόδρου καταγωγὴν ἀναμνησκόν, οἱ Καντζηλλιέραι (φραγκικῆς καταγωγῆς, de Cancellieri) εἰς Καγγελλάριος, καὶ αὕτω καθ' ἑξῆς.

Τὸ γένος Λίμπονα νῦν δέον νὰ θεωρηθῆ ὡς καταλανικῆς καταγωγῆς καὶ δὴ ὡς τὸ μόνον ταιούτον ἐκ τῶν φραγκικῶν γενῶν τοῦ ἀρχοντολογίου, διότι ἡ ρίζα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καὶ μόνου φαίνεται ἀναμφισβητήτως ἰσπανικῆ. (Ἡ λέξις Limbo ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Ἰσπανῶν σημαίνει ἄσπερα, τὴν περιφέρειαν τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης κτλ.)

Ἡ ἱστορία τοῦ γένους τούτου ὡς ταιαύτης καταγωγῆς καὶ μόνου τῶν ἐν Ἀθήναις Καταλανισμὸν ἀντιπροσωπεύοντος, οὐ τόσο ὀλίγα

εἰσι τὰ μνημεῖα εἶναι ἀρκούντως ἐνδιαφέρουσα καὶ σπουδαία.

Πλὴν περὶ τῆς ἰσπανικῆς καταγωγῆς αὐτοῦ ἐλπίζομεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ προσπορίσωμεν καὶ μείζονα βεβαιότητα ἡμῖν αὐτοῖς καὶ πλείονος ἀποδείξεις δι' αὐθεντικῶν πληροφοριῶν.

Ὁ πατὴρ νῦν τοῦ Μιχαὴλ Λίμπονα ἦν ὁ Κυριακὸς (πιθανῶς) Λίμπονας, ἐκ τῶν πρωτεύοντων ἀρχόντων τῆς ἐποχῆς του, γεννηθεὶς δὲ περὶ τὸ 1590· μήτηρ δ' αὐτοῦ ἡ εὐγενὴς ἀρχόντισσα Κούζα Περούλη, θυγάτηρ τοῦ ἀρχόντος Μιχαὴλ Περούλη, ἀδελφὴ δὲ Δημητρίου ἀρχόντος Περούλη, προσετώτος ἐν ἔτει 1669, ἐκ τῶν ἰσχυρῶν (Guillet. p. 158), τοῦ αὐτοῦ, ὅστις τῷ 1662 ἀφιέρωσε τῷ ἐν Βενετίᾳ ἑλληνικῷ νηῷ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου λάμπρον ἐπιτάφιον¹.

Ὁ Κυριακὸς Λίμπονας καὶ ἡ Κούζα Περούλη ἔσχον πρὸς τῷ Μιχαὴλ καὶ ἕτερον υἱὸν τὸν Νικόλαον Λίμποναν, αὐτὸ τὸ ὄνομα μανθανομεν παρὰ τοῦ Spon, ἀναφέροντος ὅτι ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ εὕρισκετο ἀρχαία ἐπιγραφή περὶ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ. (Spon, T. II, p. 215. George Wheler, Voyage de Grèce, de Dalmatie etc. en 1675-1676, p. 157). — Ὁ Μιχαὴλ Λίμπονας γεννηθεὶς περὶ τὸ 1615, μετέβη ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ εἰς Βενετίαν, ἵνα σπουδάσῃ ἐν τῷ ὑπὸ τῆς αὐτόθι ἑλληνικῆς κοινότητος διατηρουμένῳ «ἑλληνικῷ φροντιστηρίῳ», ἐν ᾧ καὶ πλείστοι ἄλλοι συμπατριῶται αὐτοῦ ἀρχόντες ἐξεπαιδεύθησαν κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ἐξ ὧν καὶ ὁ Ἄγγελος Μπενιζέλος, ὁ καὶ διδάξας ἐν αὐτῷ 1634—1639, καθ' ἣν ἐποχὴν μετέβη εἰς Βενετίαν ὁ Μιχαὴλ, καθὼς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ τῶν ἀρχαίων τῆς Ἑλλάδος φιλοσόφων ἐφάμιλλος θεωρούμενος Δημήτριος ὁ Μπενιζέλος, συσπουδαστὴς τοῦ Λίμπονα πιθανῶς διατελέσας. Ὁ Λίμπονας παρέμεινεν ἐν Βενετίᾳ ἐπὶ 30ετίαν περίπου ὅλην, μετερχόμενος πιθανώτατα τὸ ἐμπόριον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ ἠρείδετο ἡ ἑλληνικὴ ἀποικία.

¹ Ἴδε I. Βελοῦδου, Ἀποικία ὀρθοδόξων Ἑλλήνων ἐν Βενετίᾳ, σελ. 47. — Τοῦ Δημητρίου τούτου υἱοὶ ἦσαν οἱ ἀρχόντες Σπυρίδων ὁ Περούλης, ὅστις τῷ 1687 σὺν τοῖς ἀδελφοῖς Πέτρῳ καὶ Δημητρίῳ Γάσπαρη μετέβη ὡς ἀπεσταλμένος τῶν Ἀθηναίων πρὸς Μοροζίνην, καὶ Μιχαὴλ ὁ Περούλης, ὁ τῷ Μιχαὴλ Λίμπονα ἀγαπητότατος καὶ ὡς φίλος καὶ ὡς ἐξάδελφος, σὺν τῷ ὁποίῳ εἶχεν ἀποκαταστῆ εἰς Βενετίαν, χρηματίσας καθὼς καὶ ὁ Λίμπονας καὶ ἐπιστάτης τῆς αὐτόθι ἑλληνικῆς κοινότητος κατὰ τὰ ἔτη 1683, 1694, 1697 καὶ 1704.

Εἰς Μιχαὴλ τὸν Περούλην ἀφιέρωσεν ὁ ἐφημέριος Ἀντωνῖος Μπουμπούλης, Κρής, τὸν «Θρῆνον τῆς περιφέρειου πόλεως Ἀθῆνης διὰ τὸν ἐκώδυνον κτλ. θάνατον τοῦ εὐπατρίδου Μιχαὴλ Λίμπονα ἐν Βενετίᾳ 1681». Το στιχοῦργημα τοῦτο ἐδημοσίευσεν νεωστὶ ὁ Αἰμίλιος Logrand ἐν Bibliothèque grecque vulgaire. T. II.»

αὐτοὺς καὶ ὑπερασπισθῆ τούς ἀδελφοὺς Λίμπονα καὶ τοὺς λοιπούς, ἄρχοντας καὶ μὴ, Ἀθηναίους.

Ἡ ἐκ τοῦ ἀξιοσημειώτου τούτου συμβάντος, διακόψαντος ἀποτόμως τὴν σχετικὴν μονοτονίαν, ἐν ἣ παρήχοντο ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τουρκοκρατίας οἱ αἰῶνες, ἐντύπωσις διετηρεῖτο ζωηρὰ παρὰ τοῖς ἐνταῦθα Ἕλλησὶ τε καὶ Τούρκοις κατὰ τὸ 1675, καθ' ἣν ἐποχὴν ἦλθον εἰς Ἀθήνας οἱ Spon καὶ Wheeler, οἵτινες ἀναφέρουσιν, ὅτι εὗρον δυσκολίαν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ «κᾶστρον», ἕνεκα τῆς τύχης, ἣν, κατόπιν τῆς πρεσβείας τῶν Λίμπονα, ἔσχεν ὁ προκάτοχος τοῦ Τούρκου φρουράρχου. Ἐπίσης δὲ καὶ αἱ ἐλευθερίαι, ὧν νεωστὶ εἶχον τύχει οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπῆρξαν ἡ αἰτία ποῖας τινος ἀκμῆς τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Κατ' αὐτὴν ὁ φόνος τοῦ Λίμπονα δὲν εἶχεν ἔτι τελεσθῆ καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Spon καὶ Wheeler οὐδὲως ὑπαινίσσονται τοιοῦτόν τι, ὅπερ βεβαίως δὲν θὰ παρέλειπον, ἐὰν εἶχε συμβῆ βραδύτερον, μετὰ ἐτῶν τινῶν πάροδον¹, τῷ 1678, τῇ ἐνεργείᾳ καὶ ὑποκινήσει τῶν ἐξωσθέντων καὶ τιμωρηθέντων Τούρκων στρατιωτικῶν ἀρχόντων, οἵτινες ὑπέκκασαν καὶ ἀνερέριπτησαν τὸ κατὰ τοῦ Μιχαὴλ κυρίως Λίμπονα μῖσος τῶν συμπατριωτῶν αὐτῶν, ἐδολοφρονήθη οὗτος ἀγρίως ἐξώθεν τῆς οἰκίας του ὑπὸ τῶν ἐνεδρευόντων Ἀγαρηνῶν. Οὕτως ἐπέρανε τὸν βίον ὁ χρηστὸς ἐκεῖνος ἄρχων, τίσας διὰ τοῦ αἵματος τὴν φιλοπατρίαν καὶ ἐθελοθυσίαν αὐτοῦ. Οἱ Ἀθηναῖοι, ἄρχοντες καὶ λαός, ἐπένθησαν βαρέως ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ αὐτοῦ, μέχρι τῆς σήμερον δὲ λέγεται ἔτι ποῦ καὶ ποῦ παρὰ τῶν γεραιτέρων Ἀθηναίων, προκειμένου περὶ προώρου ἢ ἀδίκου θανάτου ἐναρέτων ἀνδρῶν: «πάει μ' ἀδικο θάνατο ὅσων τὸν Λίμπονα».

Ὁ Νικόλαος Λίμπονας ἐπέζησεν ἐπὶ τινὰ ἔτη τοῦ ἀδελφοῦ ἐν τῷ προσώπῳ δὲ αὐτοῦ, ἀποθανόντος πιθανῶς ἀγάμου (οὐδέποτε γίνεται μνηεὶα κατὰ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους ἀπογόνων), ἐσβέσθη ἐν ἀρρεανόγονίᾳ τὸ ἀρχαῖον ἀρχοντικὸν καὶ μόνον καταλανικῆς προελεύσεως γένος τῶν Λιμπονῶν, ἅτε τοῦ Μιχαὴλ Λίμπονα μὴ καταλιπόντος υἱόν.

Ὁ Μιχαὴλ ἔσχε σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ ἀρχοντος Ἰωάννου τοῦ Μπενιζέλου², Καρυάν· ἀπέκτησε δὲ θυγατέρα μίαν καὶ μόνην (τοῦ-

¹ Ἴδε «Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς», ἔτος 1853, Πιττάκη, σελ. 940.—Ἐν τῷ δευτέρῳ φύλλῳ (ὀπισθεν μέρος) ἐκ τῶν τεσσάρων ἐπὶ ἐνετικῷ χάρτου γεγραμμένων καὶ ἀποσπάσματα ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν περιεχόντων.

² Ὁ ἄρχων Ἰωάννης ὁ Μπενιζέλος ἦν ἀδελφὸς τοῦ ἀρχοντος Δημητρίου Μπενιζέλου, ἐκ τῶν διασημοτέρων σαφῶν τῆς ἐποχῆς του καὶ δεινοῦ ῥήτορος, οὗ ἡ φήμη ἐπὶ τοσοῦτον εἶχε διαδοθῆ ἀνά πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, ὥστε οἱ ξέ-

λάχιστον δὲν σώζονται ἐν ταῖς οἰκογενειακαῖς ἀναμνήσεσι τῶν ἀρχοντικῶν γενῶν τὰ ὀνόματα ἄλλων τέκνων, κυρίως θυγατέρων, διότι υἱὸν δὲν εἶχεν ὁ Μιχαήλ, μεταξὺ τῶν προγόνων αὐτῶν καταλελειγμένων), τὴν περικαλλῆ Κούζαν, ἣτις καὶ διατήρησε τὸ γένος Αἰμιόνα ἐν θηλυγονίᾳ μέχρι τῆς σήμερον. Οὐχὶ δὲ ἄμοιρον ἐνδιαφέροντος ἔθελεν εἶναι νὰ παρακολουθήσωμεν τοὺς ἀπογόνους αὐτῆς ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, δι' ὧν μετεβιβάσθη ἀπὸ οἴκου εἰς οἶκον ἢ ἐκ τοῦ Αἰμιόνα καταγωγῇ καὶ ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ὁποίων βλέπομεν σβεννόμενα καὶ ἐκλείποντά τινα τῶν ἀρχοντικῶν γενῶν.

Ἡ Κούζα Αἰμιόνα, γεννηθεῖσα τῷ 1665, ἐνυμφεύθη τῷ 1680 ἐν

νοὶ περιηγηταὶ καὶ ἐπίσημοι ἄνδρες ἐπὶ διττῷ σκοπῷ ἐπεσκέπτοντο τὰς Ἀθήνας, ἵνα σπουδάσωσι καὶ θαυμάσωσι τὰς ἀρχαιότητας καὶ ἵνα ἀκούσωσι καὶ οὐχ ἥττον θαυμάσωσι τὸν Μπενιζέλον. Ἀμφότεροι, ὅ τε Ἰωάννης καὶ ὁ Δημήτριος ἦσαν προεστῶτες, καὶ δὴ οἱ πρωτεύοντες, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Gaillienro ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας· πατὴρ αὐτῶν ἦν ὁ ἄρχων Ἄγγελος Μπενιζέλος, διακριθεὶς οὐχ ἥττον ἐπὶ πολυμαθείᾳ καὶ διδάξας ἐν τῷ ἐν Βενετίᾳ «Ἑλληνικῷ Φροντιστηρίῳ» φιλοσοφίαν, ἕγγονος τοῦ ἰσχυροῦ ἀρχόντος Ἀγγέλου Μπενιζέλου, πατρὸς τῆς Ἁγίας Φιλοθέης, καὶ τρισέγγονος Ἀγγέλου Μπενιζέλου τοῦ Α', ἀκμάσαντος περὶ τὸ 1420, γενάρχου τοῦ μεταξὺ τῶν ἀρχοντικῶν γενῶν εὐγενεστάτου τούτου καὶ ἴσα τοῦ τῶν Χαλκοκονδύλων ἀρχαίου γένους. Σύζυγος τοῦ Ἀγγέλου τούτου Μπενιζέλου ὑπῆρξε κατ' ἀρχαίαν οἰκογενειακὴν παράδοσιν Μαργαρίτα τις συγγενῆς τοῦ ἐκ τοῦ τελευταίου οἴκου τῶν Φράγκων δουκῶν Ἀντωνίου Α' (Acciajoli). Ὁ Hopf, ὅστις ἀληθῶς ἀναφέρει ἐν τῇ γενεαλογίᾳ τοῦ οἴκου Acciajoli (*Chroniques Gréco-Romaines*), Μαργαρίταν, ἑξαδέλφην Ἀντωνίου τοῦ Α', θείαν δὲ τῶν μετέπειτα δουκῶν Ἀντωνίου Β' καὶ Νερίου Β', τίθησι μὲν αὐτὴν ἕγγαμον, ἀλλ' ὅμως ἀγνοεῖ τὸ ὄνομα τοῦ συζύγου.

Οὐδόλως δὲ ἀπίθνος ἢ τοιαύτη ἐπιγαμία τοῦ δουκικοῦ οἴκου πρὸς ἓνα τῶν πρωτευόντων ἐκ τοῦ ἀρχοντολογίου τούτου, λίαν ἰσχύοντος τότε, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς ὁ δούξ Ἀντώνιος ἦν Ἕλλην ἐκ μητρὸς, τῆς Μαρίας Ρένδη, καὶ ὁ οἶκος τῶν Χαλκοκονδύλων φέρεται ἐπίσης συγγενῆς τοῦ δουκικοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ μέρους τοῦ τῶν Μελισσηνῶν ἢ συγγένεια, ἐξ οὗ ἢ Ἑλληνίς αὐτῆς σύζυγος τοῦ Ἀντωνίου Μαρία ἢ Μελισσηνή. Διὰ τῆς ἐπιγαμίας πιθανῶς αὐτῆς δικαιολογεῖται καὶ ἡ παρά τοῦ τῶν Μπενιζέλων οἴκου κτήσις μεγάλης φρουδαλικῆς περιοχῆς ἐν τῷ λεκανοπεδίῳ Ἀθηνῶν.

Τοῦ πενθεροῦ νῦν τοῦ Αἰμιόνα Ἰωάννου-Μπενιζέλου τρισέγγονος ὑπῆρξεν ὁ τῷ 1801 ὁ σοφὸς Ἰωάννης Μπενιζέλος, διδάξας ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Ντέκα, τούτου δὲ υἱοὶ οἱ ἄρχοντες Προκόπιος Βενιζέλος, διατελέσας δις προεστῶς καὶ ἀπαχθεὶς κατὰ τὴν ἐκρήξιν τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Ἀθήναις μετὰ τῶν δύο συναρχόντων αὐτοῦ, ὧν ἦν κεφαλὴ (μπὰς-κοτζάμπασης), εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ Βασίλειος Βενιζέλος. — Περὶ τοῦ ἀρχαιοτάτου τούτου ἀρχοντικοῦ γένους τῶν Μπενιζέλων θέλομεν ἰδιαιτέρως πραγματευθῆναι προσεχῶς ἐν ἐκτάσει.

ἡλικία 15 ἐτῶν τὸν ἄρχοντα Σπυρίδωνα τὸν Γερένην ἐκ τῶν πλουσιωτέρων καὶ εὐγενεστέρων ἀρχόντων· ἔσχε δὲ τέκνα Ναταλίαν, Ὀλυμπιάδα καὶ ὕστατον Κυριακὸν τὸν Γερένην, ὃν καὶ εἶχεν ἀφιέρωση τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκ τῶν προτέρων.

Κυριακὸς ὁ Γερένης, Λίμπονας ἐκ μητρὸς καὶ ἑγγονος τοῦ Μιχαήλ, ἦν ὁ μετέπειτα ὑπὸ τὸ ὄνομα Παρθένιος πατριάρχης Ἱεροσολύμων 1737—1766, διάδοχος Μελετίου τοῦ ἐξ Αἴνου (1731-1737). Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας αὐτοῦ ἐγένοντο πλεῖσται ὅσαι βελτιώσεις εἰς τὰ ἐν Ἱερουσαλήμ καθεστῶτα· ὁ δὲ πατριαρχικὸς θρόνος, ὃν ἐπὶ 29 ὅλα ἔτη ἐκόσμησεν, ἔλαβε διὰ τῆς ἰκανότητος αὐτοῦ καὶ τῶν ἀρετῶν νέαν αἴγλην καὶ μεγάλην ἰσχύον.

Ἀποχωρήσας τῷ 1766 ἔνεκα γήρατος (θα ἦν τότε ἡλικίας 76 ἐτῶν, γεννηθεὶς περὶ τὸ 1690) ἐξέλεξε καὶ ἐγκατέστησεν ὡς διάδοχον αὐτοῦ τὸν ἐπίσης ἐξ Ἀθηνῶν, πιθανώτατα συγγενῆ καὶ ὡς ἐκ τούτου βεβαίως ἐξ ἀρχοντικοῦ γένους καταγόμενον, Εὐφραῖμ (1766-1771)¹. Διατρίβων ὁ Παρθένιος βραδύτερον ἐν Κωνσταντινουπόλει, προσεκλήθη, περὶ τὸ 1770, ὡς λέγεται, εἰς Ἀθήνας ὑπὸ τῆς ψυχορραγούσης μητρὸς, ἣτις ὑπερεκατοντούτης οὖσα καὶ ἀπὸ πολλοῦ πνέουσα τὰ λοιπὰ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποθάνῃ εἰ μὴ ἅπαξ εἰσέτι ἐπανέβλεπε τὸν υἱὸν αὐτῆς, ὅστις ἔμελλε νὰ λύσῃ αὐτὴν ἀπὸ τῆς ζωῆς· ὁ πατριάρχης ἀφίκετο, ἡ δὲ μήτηρ Κούζα, τελευταία ἐκ τοῦ γένους Λίμπονα, ἐντὸς τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν. Ἐπὶ τῇ ἀφίξει αὐτοῦ σύμπαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔβησαν εἰς ὑποδοχὴν του καὶ μεγάλας ἤγον ἑορτάς. Εἰς τὰς πρὸς ταύτας προπαρασκευὰς ἀναφέρεται τὸ ἐπόμενον δίστιχον, δημῶδες καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἔτι, ἐπὶ προετοιμασιῶν ἰδίως:

«Σκούπισε, κατάβρεξε

«Ὁ πατριάρχης, ἔρχεται.»

¹ Περὶ τούτων ὄρα τὴν Ἱεροσολυμιάδα, ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἱεροδιακόνου, σελ. φοα καὶ φπβ.

² Εἰς τὸν οἶκον τῶν Γερένων (Γεράνων) ἀνήκεν ἐκ παλαιτάτων χρόνων ἡ τὴν συνοικίαν νῦν Γερανίου καὶ τὰ περίξ ἀποτελοῦσα θέσις· ἡ δὲ ὀνομασία «Γεράνιον» προῆλθεν ἐκ τῆς τῶν κτητόρων ἐπωνυμίας (ἔθεν γραπτέαν ὀρθότερον «Γεράνειον»). Ἡ θέσις αὕτη τῶν Ἀθηναίων περὶ τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνος ἦν κατάφυτος ἐξ ἐλαιοδένδρων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἅτινα ὁ πατριάρχης Παρθένιος διέταξε ν' ἀποκόψωσιν, ἵνα ἐν εὐρυχωρίᾳ οἰκοδομήσῃ τὸ περίφημον «Συναδικὸν» ἐν εἴδει τριωρόφου πύργου, οὗτινος τὴν λαμπρότητα ἐκ τῶν παραδόσεων δύναται τις νὰ εἰκάσῃ, ἀλλ' οὗτινος ἡ ἀνάμνησις ἀμυδρῶς μόνον διασώζεται.

Ὁ πατριάρχης Παρθένιος, κατὰ τὴν παράδοσιν, ὀλίγον μετὰ ταῦτα ἀπεβίωσε καὶ δὴ βιαίῳ θανάτῳ ἐν Ἀθήναις, οὐχὶ δὲ ὡς ἐν «Ἱεροσολυμιάδι» ἀναφέρεται, ἀγνοουμένου βεβαίως τοῦ εἰς τὴν γενέτειραν ταξειδίου, ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἴδου δὲ πῶς οὗτος συνέβη. Ἐπὶ τῇ εἰς τὴν πατρίδα ἐπανόδῳ ὁ πατριάρχης εἶχεν οἰκοδομήσῃ ἐν τῇ θέσει Γερανίῳ² «Συνοδικόν» ἢ λαμπρότης τούτου καὶ κυρίως αἱ κεχρωσμένοι τῶν φεγγιτῶν ὑαλοὶ, ὡς καὶ ἐν γένει αἱ τιμαί, ἃς εἶχε ἀπολαύσῃ παρὰ τῶν κατοίκων ἐξήγειραν τὸν φθόνον τῶν ἐν Ἀθήναις ἱερέων καὶ ἰδίως τοῦ «δεσπότου». Προσκληθεὶς (κατὰ τὴν παράδοσιν) παρ' αὐτοῦ εἰς γεῦμα, μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν· ἐν ᾧ δὲ εὕρισκετο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κλίμακος, τῆς εἰς τὸν ἀνώ ὄροφον ἀγούσης, ὠθήθη ἀίφνης ἐκ τῶν ὀπισθεν παρὰ τοῦ διακόνου, ὃν ἐξηνάγκασεν εἰς τοῦτο αὐτὸς ὁ «δεσπότης», καὶ κρημνισθεὶς τῆς ὑψηλῆς κλίμακος ἔμεινε νεκρός. Οὕτως ἀπέθανεν ὁ θεοσεβὴς ἱεράρχης, βιαίῳ θανάτῳ ὡς καὶ ὁ πάππος αὐτοῦ Μιχαήλ, θῦμα ἀντιζηλίας ἐπίσης καὶ μίσους πεσῶν· πλὴν διὰ χειρὸς οὐχὶ τῶν ἀπίστων Ἀγαρηνῶν, ὡς ἐκεῖνος, ἀλλὰ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν καὶ λειτουργῶν τοῦ Θεοῦ· ὁ θάνατος αὐτοῦ ἀπεδόθη εἰς ἀποπληξίαν, ἐτάφη δὲ, ἐπὶ θρόνου καθήμενος, κατὰ τὸ ἔθος, καὶ τὴν πατριαρχικὴν μίτραν καὶ στολὴν περιβεβλημένος, ἐν τῷ λαμπρῷ τότε ναῷ τῆς Ἁγίας Ἐλεούσης, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ὁποίου εἶναι νῦν ἐκτισμένον τὸ κακουργαδικεῖον. (Ἀνασκαφῶν γινομένων μετὰ τὴν σχεδιαζομένην κατεδάφισιν τοῦ ἐτομηρόρροπου τούτου κτιρίου ἠδύναντο πιθανώτατα νὰ ἀνευρεθῶσιν τὰ ὄστᾶ αὐτοῦ).

Ταῦτα περὶ Κυριακοῦ τοῦ Γερένη, ἐγγόνου τοῦ Μιχαήλ Λίμπονα. Διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐσβέσθη ἐν ἀρρένογονίᾳ καὶ ὁ ἀρχαῖος ἀρχοντικὸς οἶκος τῶν Γερένων· μόνοι δὲ ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ τε καὶ τοῦ τῶν Λίμπονα εἶναι οἱ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Ναταλίας (πρεσβυτέρας τὴν ἡλικίαν) ἀπόγονοι, ἅτε τῆς Ὀλυμπιάδος, συζύγου Δημητρ. Χατζῆ Λεοβαδίτου, ἀποθανούσης ἀπαιδος.

Ἡ Ναταλία ἐνυμφεύθη τὸν ἀρχοντα Ἰωάννην Καπετανάκην ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἀρχοντικοῦ τῶν Καπετανάκηδων γένους, εἰς κλάδον τοῦ ὁποίου ἀνήκει πιθανῶς ὁ τῆς Πελοποννήσου ὁμώνυμος οἶκος.

Ἰωάννης ὁ Καπετανάκης ἦν υἱὸς μὲν Δημητρίου τοῦ Καπετανάκη, ἀρχοντος ἰσχυροῦ, υἱοῦ τοῦ ὑπὸ τοῦ Guilletiere ὡς πλουσίου προὔχοντος καὶ προεστῶτος περὶ τὸ 1670, καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν περιηγητῶν ἐπίσης, ἀναφερομένου Καπετανάκη, Λεονάρδου πιθανώτατα τὴν κλήσιν, ἀδελφὸς δὲ τοῦ σοφοῦ Λεονάρδου Καπετανάκη. Ὁ Λεονάρδος οὗτος μεταβὰς ἐκ νεανικῆς ἡλικίας εἰς Βενετίαν πρὸς σπουδὰς, ὡς

συνείθιζον πάντες σχεδόν οἱ ἐκ τῶν ἀρχοντικῶν οἰκογενειῶν, κυρίως δὲ ἂν εἶχον ἀδελφοὺς πρεσβυτέρους, οἵτινες νὰ ἐξασκῆσωσι καὶ διατηρήσωσι τὰ ἐπὶ τοῦ ἀξιώματος τοῦ προεστῶτος δικαιώματα τοῦ οἴκου, ἀπέμεινεν αὐτόθι γραμματίσας καὶ ἑκὼν ἐπιστάτης τῆς ἐν Βενετία ἑλληνικῆς κοινότητος, καθὼς καὶ οἱ Μιχαὴλ Λίμπονας καὶ Μιχ. Περούλης, κατὰ τὰ ἔτη 1709, 1728, 1757, 1765, 1769, 1776, 1779. Ὁ Λεονάρδος Καπετανάκης ὑπῆρξεν ὁ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Ἰωάννου, μεταθέντος ἐπίσης περὶ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του εἰς Βενετίαν καὶ διαμείναντος αὐτόθι 13 ὅλα ἔτη μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Λεονάρδου, τὴν «Φυλλάδα» τῆς Ἁγίας Φιλοθέης Βενιζέλου ἐκδοῦς, ἐν Βενετίᾳ παρὰ Νικολ. τῷ Γλυκεῖ τῷ 1775¹· ἐπίσης συνέγραψε καὶ τραγωδίας τινὰς ἰταλιστί, ἀπέθανε δὲ ὑπερῆρωσ περὶ τὸ 1781 καὶ ἐτάφη αὐτόθι. Ὁ Λεονάρδος Καπετανάκης ὑπῆρξεν ἄγαμος· ἔζη ὅμως περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐν Φλωρεντίᾳ νόθος υἱὸς αὐτοῦ, δυτικὸς τὸ θρήσκευμα καὶ δὴ ἐκκλησιαστικὸς ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, Dom Paolo, συνάγομεν· τοῦ Dom Paolo τούτου ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἐνταῦθα συγγενεῖς του σώζεται παρὰ τοῖς ἀπογόνους τοῦ Ἰωάννου Καπετανάκη.

Ἐλθόμεν νῦν ἐπὶ τοὺς ἀπογόνους τούτους τοῦ Ἰωάννου, μόνους ἀντιπροσώπους τοῦ γένους Λίμπονα.

Ὁ Ἰωάννης Καπετανάκης, ὁ μετὰ τῆς Ναταλίας Γερένη συζευχθεὶς, ἔσχε τέκνα· Σπυρίδωνα, Μιχαὴλ καὶ Κρέουσαν. Ταύτων ὁ Μιχαὴλ, συζευχθεὶς τὴν ἀρχόντισσαν Ἄννην Νοταρᾶ, θυγατέρα τοῦ μεγάλου Νοταρᾶ, σφαγέντος ὑπὸ τοῦ Κιαμὴλ βέη καὶ ἀδελφῆν τῶν ἀρχοντοπούλων Σωτηρίου καὶ Σπυρίδωνος τῶν Νοταρᾶδων (ἰδοὺ βυζαντινοὶ γάμοι, ἀντάξιοι τῶν χρόνων τῶν Παλαιολόγων), καὶ ἡ Κρέουσα, σύζυγος τοῦ παντοδυναμοῦ προεστῶτος τῆς Λεβαδείας Σπυρίδωνος τοῦ Χονδροδήμου, τοῦ κοινῶς καλουμένου «ὁ μέγας Χονδροδήμος», ἀπέθανον ἀπαιδές. Μόνος ὁ Σπυρίδων Καπετανάκης, διαέγγονος τοῦ Μιχαὴλ Λίμπονα, ἐξηκολούθησε τὸ γένος αὐτοῦ· ἔσχε δὲ σύζυγον τὴν Καρυάν, θυγατέρα Ἰωάννου ἀρχοντος Ταρωνίτου καὶ Ἀρετῆς Κοδρικᾶ, ἀδελφῆς Λεονάρδου καὶ θυγατρὸς Ἰωάννου τῶν ἀρχόντων Κουτρικάδων. Τίς δύναται νῦν πρὸ τοῦ ὀνόματος, ἀρχῶν Ταρωνίτης, νὰ ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς βυζαντινῆς καταγωγῆς τῶν ἀρχαίων ἀρχοντικῶν ἀθηναϊκῶν γενῶν, καὶ δὴ ἐκ τῶν εὐγενεστέρων καὶ ἰσχυροτέρων

¹ Ἡ «Φυλλάς» αὕτη περιεῖχε τὴν ἀκολουθίαν καὶ τὸν βίον τῆς Ἁγίας ταύτης ὑπῆρχε καὶ ἀρχαιοτέρα ἐκδοσις ἐντελεστέρα καὶ πολλὰς πολυτίμους πληροφορίες περὶ τοῦ τότε οἴκου τῶν Μπενιζέλων ἐνέχουσα.

ἀρχόντων ἢ ἀρχοντοπούλων τοῦ Βυζαντίου, καὶ τῆς ὡς ἐκ τούτου ἐκεῖθεν παραλαβῆς τῆς ἀρχοντικῆς ἐξουσίας; Αὐτὸ τὸ ὄνομα τῶν Κομνηνοφυῶν Ταρωνιτῶν καθ' ἑαυτὸ ἔδει νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν βυζαντινολόγων ἐπὶ τῶν ἀρχοντικῶν γενῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ νὰ ποδηγετήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ἀνίχνευσιν τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Βυζαντινισμοῦ. — Δὲν ἐπιδέχεται δὲ ἀμφοβολίαν, ὅτι οἱ ἀρχοντες Ταρωνίται τῶν Ἀθηνῶν κατὰγονται ἐκ τῶν ἀρχόντων Ταρωνιτῶν τοῦ Βυζαντίου, τῶν μαγίστρων, πατρικίων, πρωτοσεβαστῶν, πρωτοβεστιαρίων καὶ πανυπερσεβάστων.

Ἐπιτραπήτω νῦν ἡμῖν μικρὰ παρέκβασις ἐπὶ τοῦ οὐχὶ ἀνευ σπουδαιότητος ζητήματος τούτου.

Τοὺς Βυζαντινοὺς Ταρωνίτας δυνάμεθα ν' ἀκολουθήσωμεν ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐτῶν γενάρχου, τοῦ ἀρχοντος τοῦ Ταρών, παρὰ τὴν Συρίαν, εἰς ἑννέα γενεάς, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀμέσου γενάρχου, Ῥωμανοῦ πατρικίου τοῦ Ταρωνίτου, υἱοῦ Τορνικίου, ἀκμάσαντος περὶ τὸ 976 καὶ πρώτου ἐν Βυζαντίῳ ἀποκαταστάτος, εἰς ἕξ γενεὰς μέχρι Μιχαὴλ τοῦ Ταρωνίτου, τοῦ νυμφευθέντος Μαρίαν τὴν Κομνηνήν, ἀδελφὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου τοῦ Α', παρ' οὗ καὶ ἐτιμήθη τοῖς ἀξιώμασι τοῦ πρωτοσεβαστοῦ καὶ πρωτοβεστιαρίου καὶ εἶτα πανυπερσεβάστου (τὸ ἀξίωμα τοῦτο χάριν τοῦ Μιχαὴλ Ταρωνίτου καὶ μόνου ἰδρύθη), καὶ Γρηγορίου καὶ Ἰωάννου τῶν Ταρωνιτῶν, τῶν Κομνηνοφυῶν υἱῶν τοῦ Μιχαήλ. Ἐκτοτε ἀπὸ τοῦ 1150 ἢ 1200 μέχρι τοῦ 1590, ὅτε ἀναφαίνονται ἐν Ἀθήναις οἱ ἀρχοντες Ταρωνίται, ἐξέλιπον τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἀπὸ τοῦ θεάτρου τῆς βυζαντινῆς πολιτείας. Βεβαίως κατὰ τὴν σκοτεινὴν ἐποχὴν τῆς φραγκοκρατίας καὶ βραδύτερον τῆς τουρκοκρατίας πολλὰ τῶν βυζαντινῶν γενῶν περηγκωνίσθησαν, ὁ Βυζαντινισμὸς αὐτὸς σύμπας ἐπесκιασθη κατὰ πολὺ καὶ ὑπεχώρησε πρὸ τῶν ἐπηλύδων στοιχείων, ὥστε δὲν εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπῆρχον ἔτι ἐν τῷ Βυζαντίῳ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Παλαιολόγων ἀντιπρόσωποι τοῦ γένους τῶν Ταρωνιτῶν, πλὴν ἀφανεῖς καὶ ἀνίσχυροι, ἀλλ' ὅμως πολὺ πιθανώτερον δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἔκτοτε, πρὸ τοῦ 1200, τὸ γένος τῶν Ταρωνιτῶν μετηνάστευσε σὺν τοῖς ἄλλοις ἀρχοντοπούλοις εἰς Ἀθήνας, ὧν περιελθουσῶν εἰς χεῖρας τῶν Φράγκων δουκῶν βεβαίως ὑπῆρξε κατ' ἀρχὰς καθὼς καὶ τὰ ἄλλα γένη ὑποταγῆς αὐτοῖς. Ἡ θέσις ἐντούτοις τῶν ἀρχοντικῶν γενῶν ἐν ταῖς φραγκοκρατουμέναις Ἀθήναις, ὡς πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐκ τῆς διχτηρήσεως τῆς ἐξουσίας αὐτῶν καὶ ἀρχοντίας ἀλωβήτου μέχρι τῆς τουρκοκρατίας, ὑφ' ἣν αὐθις ἀνεπτύχθη ἔτι μᾶλλον, δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν, δὲν ὑπῆρξε κατωτέρα τῆς τῶν ἐπιδρομέων

Φράγκων τιμαριωτῶν. Ἡ ἐν ταῖς « Ἀσσίζαις τῆς Ῥωμανίας » γινομένη μνεία Ἑλλήνων ψευδαρχῶν καὶ καὶ περὶ τῆς μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ καὶ Φράγκων ψευδαρχῶν ἐπιγαμίας διατάξεις, καθὰ εἶδομεν ἤδη, δὲν ἐπιτρέπουσι νὰ ἀμφιβάλλωμεν ὅτι οἱ Φράγκοι ἀναγνωρίζοντες καὶ σεβόμενοι τὴν ἐντόπιον ἀρχοντίαν, τὴν βεβαίως ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀρχοντικῶν γενῶν καὶ μόνον ἀποτελουμένην, παρεχώρησαν αὐτῇ δικαιώματα ἰσότητος πρὸς αὐτούς. Οὕτω, καὶ διὰ τῆς ἀφομοιώσεως τῶν γενῶν πρὸς ἀλλήλα ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἐν τῷ ἀρχοντολογίῳ ἐπὶ τουρκοκρατίας ἀνεύρεσις οἰκογενειῶν φραγκικῆς καταγωγῆς, κατὰ πάντα ἴσων πρὸς τὰ ἀρχαῖα βυζαντινὰ γένη θεωρουμένων, καὶ ἡ κατὰ συνέπειαν αὐξήσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα γενῶν. Ἐκλιπούσης ἤδη τῆς φραγκοκρατίας ἤρχισαν ν' ἀναφαίνονται αὐτοτελῶς καὶ αὐτεξουσίως τὰ ἀρχοντικὰ γένη.

Ἐκ τοῦ γένους τῶν Ταρωνιτῶν πρῶτος ὁ ἀρχὼν Μιχαὴλ ὁ Ταρωνίτης, ἀκμάσας περὶ τὸ 1590, εἶναι ἡμῖν γνωστός. Υἱὸς τούτου ἢ ἐγγονος ὑπῆρξεν ὁ Ἰωάννης ἀρχὼν Ταρωνίτης καὶ τούτου αὐθις υἱὸς ὁ Λεονάρδος (ἐν τῷ παρ' ἀπάσαις σχεδὸν ταῖς ἀρχοντικαῖς οἰκογενεαῖς ἀπαντῶντι ὀνόματι τούτῳ ἐνδείκνυται ἀρκούντως ἡ προῦπαρξασα πρὸς τοὺς Φράγκους σχέσις αὐτῶν) ὁ Ταρωνίτης, ὃ ἡ Βενετία, ἀναγνωρίζουσα τὴν τοῦ γένους περιφάνειαν, ἀπένειμε τὸν τίτλον τοῦ κόμητος, καὶ ὅστις ὡς « κολονέλλος » τῆς αὐτῆς δημοκρατίας διέπρεψεν ἐν τῇ ὑπερασπίσει τοῦ παρὰ τῶν Τούρκων πολιορκουμένου ορουρίου Παλαμηδίου (Ἴτς-καλέ), ὅπερ ὁμως ἀπεσπάσθη ἐπὶ τέλος ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῶν Βενετῶν ἐν ἔτει 1715. Ἐντεῦθεν Λεονάρδος ὁ Ταρωνίτης ἐκαλεῖτο κοινῶς « ὁ κόμης », « ὁ κολονέλλος ».

Ἐκ τῶν μετὰ τῆς Κασσάνδρας, θυγατρὸς τοῦ ἀρχόντος Δημητρίου τοῦ Χαλκοκονδύλη, ἀναμφισβητήτου ἀπογόνου, κατ' εὐθείαν γραμμὴν, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Λαονίκου τοῦ Χαλκοκονδύλου, Δημητρίου, τέκνων, ὁ μὲν πρωτότοκος Ἰωάννης ἀρχὼν Ταρωνίτης, ἦν ὁ πατὴρ τῆς Καρυᾶς, συζύγου Σπυρίδωνος Καπετανάκη, περὶ οὗ ἤδη ἀνωτέρω ἐποιήσαμεν λόγον, καὶ Λεονάρδου τοῦ Ταρωνίτου, τοῦ τελευταίου ἐκ τοῦ γένους του, ὅστις νυμφευθεὶς τὴν ἀρχόντισσαν Σμαράγδαν Παλαιολογίναν « ἐκ τῶν Βυζαντινῶν », ἔσχε θυγατέρα ἐπίγονον, Μαρίαν, σύζυγον Νικολάου Λογοθέτου, ὁ δὲ δευτερότοκος Διονύσιος, νυμφευθεὶς πατρικίαν Ἑνετὴν, κατέλιπεν ἴσως ἀπογόνους ἐν Βενετίᾳ (ἐξιταλισθέντας εἰάν ὑπάρχωσι). Αἰκάτερίνη δὲ ἡ νεωτάτη θυγάτηρ ἔσχε σύζυγον τὸν ἐκ τῶν ἐν Τεργέστη παροικούντων Βυζαντινῶν Θεόφιλον τὸν Χρυσολωρᾶν, ἐκ τοῦ συγγενεστάτου τῶν Χρυσολωρᾶδων γέ-

νους και απόγονον πιθανῶς Μανουήλ τοῦ Χρυσολωρᾶ († 1415), ἢ καὶ Ἰωάννου τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ, οὗ ἔγγονος ὑπῆρξεν ὁ σοφὸς Μάριος Φίλλεφος, λόγιος διακεκριμένος τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ πολλὰ συγγράφας, ἐξ ὧν ὀλίγα τινὰ ἐσώζοντο ἔτη τινὰ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. Ἐλθωμεν νῦν αὖθις ἐπὶ τοὺς τοῦ γένους Λίμπονα ἀντιπροσώπους.

Σπυρίδων ὁ Καπετανάκης, δισέγγονος τοῦ Μιχαήλ Λίμπονα, ἔσχε τρία τέκνα: Εὐφροσύνην, Λεονάρδον τὸν Καπετανάκην καὶ Ναταλίαν.

Τούτων μόνον ἡ Εὐφροσύνη ἀπέκτησε τέκνα, συζευθεῖσα τὸν Νικόλαον Δημητρ. Τυρναβίτην ἐξ οἰκογενείας πλουσίας καὶ ἐγκρίτου, πλέον ἢ πρὸ ἐνὸς αἰῶνος ἐκ Τυρναβίου μεταναστευσάσης, μὴ καταλεγομένης μὲν εἰς τὴν ἀρχοντικὴν τάξιν, ἀλλ' εἰς τὴν τῶν «οἰκοκυραίων»¹, ἐπίσης σημαντικὴν καὶ μέγα δυναμένην· ὁ δὲ Λεονάρδος Καπετανάκης καὶ ἡ Ναταλία ἀπέθανον ὁ μὲν ἐν ἡλικίᾳ 28 ἐτῶν (σὺν αὐτῷ ἐξέλιπε καὶ ὁ οἶκος τῶν Καπετανάκιδων, ἐν ἀρρένογονίᾳ, τοῦλάχιστον ὁ ἐκ τοῦ Λίμπονα καταγόμενος κλάδος), ἡ δὲ ἐν ἡλικίᾳ 17 ἐτῶν, ἄγαμοι. Ὁ Λεονάρδος, τριτέγγονος Μιχαήλ Λίμπονα, διακρινόμενος ἐπὶ παιδείᾳ καὶ εὐφυίᾳ σπανίᾳ, εἶχε προσληφθῆ ὡς γραμματεὺς παρὰ τῷ βοεβόδα Χατζῆ Ἀλῆ, τῷ ὑπὸ τὸ ὄνομα «ἀγᾶς Χασεκῆς» διασήμῳ ἐπὶ ἀπανθρωπίᾳ τυράννῳ τῶν Ἀθηνῶν (1775-76, 1777-80, 1783-86), δυνάμει δὲ τῆς θέσεως καὶ ἐπιρροῆς, ἦν ἐπὶ τοῦ ἀγρίου τούτου τυράννου ἐξήσκει, εὐηργέτει παντοιοτρόπως τοὺς συμπολίτας του. Ὅτε δὲ ἐν τῷ ἄνθει τῆς ἡλικίας ἀφῆρπασεν αὐτὸν αἰφνης ὁ θάνατος, ἐπένησεν εἰλικρινῶς σύμπασα ἡ πόλις, ἥτις καὶ ἐξεδήλωσε τὴν ἀμετρον θλίψιν αὐτῆς διὰ τοῦ ἐπομένου ἐμμέτρου θρήνου ἢ μυρολογίου, δημῶδους τότε καταστάσας καὶ μέχρι τανῦν ἔτι διασωζομένου ἐν τῇ μνήμῃ τῶν γεραιτέρων ἰδίως ἐκ τῶν συγγενῶν του:

¹ Ἡ τάξις αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῆ ἀνάλογος ἐν πᾶσι πρὸς τὴν τῶν ἀρχαίων Bourgeois τῶν μεσαιωνικῶν πόλεων· ὡς καὶ ἐκεῖνοι οὕτω καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οἰκοκυραῖοι ἐξέλεγον αὐτοὶ τοὺς ἄρχοντας ἢ πατρικίους των, ἐπλήρωνον τοὺς μείζονας φόρους, καὶ ὡς κατέχοντες ὅλον τὸ ἐμπόριον εἰς χεῖρας, ἐνασχόλησιν ἀναξιοπρεπῆ καὶ ἐξευτελιστικὴν διὰ τοὺς ἄρχοντας, ἐπλούτουν ταχέως, ἰδρύοντες οὕτω τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ πλοῦτου, ἀλλ' οὐχ ἦττον περιερχόμενοι εἰς θέσιν τοῦ νὰ παρέχῃσι μεγάλας χρηματικὰς θυσίας ἐν ταῖς κρίσιμοις περιστάσεσι τῆς πατρίδος, οἷον ἐν τῇ ἐπαναστάσει τοῦ 1821. Ἀνυψωθέντων οὕτω καὶ ἰσχυρῶν γενομένων τῶν οἰκοκυραίων ἤρχισε, περὶ τὰ μέσα ὅμως μόνον τοῦ 18ου αἰῶνος, ὡς ἤδη ἔφθημεν εἰπόντες, νὰ ἐλαττωταὶ ἡ τόσον αὐστηρῶς τηρουμένη ἀπὸ τῶν ἀρχοντικῶν γενῶν ἀπόστασις, συνισταμένων, πλὴν σπανίως, ἐπιγαμιῶν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν οἰκοκυραίων, ὧν παράδειγμα πρόκειται ἡμῖν ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει.

«Ὅσοι ἀγαπᾶτε τὸν Θεόν
 «κλάψ' τε τὸν Λιναρδάκη,
 «ὅπου λυπόταν τοὺς φτωχοὺς,
 «δὲν ἰπλήρωναν χαράτζι.

«Ἀνοίξ' τε τὴν Ἀγιά Κυουρά¹
 «κι' ἀνάψ' τε τὰ καντήλια,
 «τὸν Λιναρδάκη φέρνουνε
 «μὲ τὰ χρυσᾶ μαντήλια.

«Ὀλόγουρά του ἢ ἀρχόντισσας
 «τῆς τρίχες των μαδιῶνται (μαδουῖσιν),
 «ἢ ἀρχοντονειαῖς ἢ ὠμορφαις
 «πικρὰ μυριολογῶνται (μυριολογοῦσι),
 «γιατὰ τὰρχοντόπουλο τὸ νειό,
 «τώρατο παλληκάρι,
 «αποῦ μέσ' ἔς τὰ κάλλη ἐρέθηκε
 «ὃ χάρος νὰ τὸ πάρη.
 «Κι' οἱ νέοι οἱ ἀρχοντόπουλοι,
 «βαρειά τῶν ἁκακοφάνη,
 «ὅπου φίλον τὸν εἶχασιν
 «καὶ τὴν ζωὴν δὲν ἔχρη.
 «Ἡ φτωχολογία τὸν κλαίγεται.
 «ὄλο τὰρχοντολαί,
 «αὐτοῦνος ὁ Χατζῆ-Ἀλῆς
 «εκτυπιέται ἔς τὸ κατῶϊ.

¹ Ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Κυρᾶς ἦτο εἰς τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ λαμπροτέρων τῶν Ἀθηνῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὡς τοιοῦτον δὲ ἀναφέρουσιν αὐτὸν οἱ περιηγηταὶ τοῦ 17ου αἰῶνος. Ἐσώζετο μέχρι πρὸ ὀλίγων δεκαστηρίδων, ἐπὶ δὲ τῶν ἐρειπίων αὐτοῦ εἶναι ἐκτισμένος τανῦν ὁ τοῦ Ἀγ. Δημητρίου. Ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Κυρᾶς, πρὸ τοῦ ἱεροῦ, ἐτάφη ὁ Λεονάρδος Καπριτανάκης, ἐπὶ τοῦ τάφου δὲ αὐτοῦ ἐτέθη, κομισθεῖσα ἐκ Βενετίας ἢ Φλωρεντίας, αὐτὴ ἢ τὸν τάφον τοῦ ἑτέρου Λεονάρδου Καπριτανάκη, ἀδελφοῦ τοῦ πάππου του Ἰωάννου, καλύπτουσα πλάξ· ἢ πλάξ αὕτη κατὰ τὴν κατεδάφισιν τῆς Ἀγίας Κυρᾶς παρελήφθη ὑπὸ τοῦ κ. Πιπτάκη, ὅστις, ὡς λέγεται, παρέδωκεν αὐτὴν εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐταιρίαν. Ἐπίσης ἔφερεν αὕτη ἐγγεγλυμένον τὸν δικέφαλον βυζαντινὸν ἀστὸν, ὃν ὡς ἔμβλημα ἔφερε καὶ ὁ οἶκος τῶν Καπριτανάκιδων· πλὴν ταῦτα πάντα δέοντι ἐξαιρεθῶσι.

«Κατακαϊμένη μάννα του,
 «Καρού του Ταρωνίτη,
 «ἈρχοντοΤαρωνίτισσα! τοῦ Κουτρικᾶ ἐγγόνη,
 «Ὦχ τί κακὸ 'ποῦ σ' εὔρηκε, τί συμφορὰ μεγάλη,
 «τὸν γυιό σου τὸν μονάκριβο, δροσάτο 'σάν τὸ χιόνι
 «νὰ τονὲ χάσης ἀμοιρῆ· χαρὰ δὲν θὰ 'δῆς ἄλλη!
 «Τί σ' ὠφελεῖ ἡ ἀρχοντιὰ καὶ τῆς γενεῖας καμάρι
 «ἀφοῦ ὁ χάρος σ' ἀρπάξε τὸν ζηλευτό σου γόνο!
 «Γιατί ἀργεῖ; δὲν ἔρχεται καὶ σένα νὰ σὲ πάρῃ,
 «νὰ 'βγῆς ἀπὸ τὰ βάσανα καὶ τὸν μεγάλο πόνο;
 «Καὶ σὺ ἀρχοντα κύρη σου, Σπύρο Καπετανάκη!
 «τί τὴνὲ θέλεις τῆ ζωῆ, τί τὸ θέλεις τὸ φῶς σου,
 «ἀφοῦ ἔχασες τὰρσενικό, τὸν ἀξιο Λιναρδάκη,
 «ποῦ ἔτκν' ἡ δόξα καὶ ἡ χαρὰ μέσα 'ς τ' ἀρχοντικό σου;

«Ὦς καὶ αὐτὰ τὰ πατεινὰ
 «θαῖρετς βουβαθῆ(ά)σι
 «ἀπὸ τὴν λύπη τὴν πολλή
 «καὶ τὴν μεγάλη σκάσι.
 «Ὀλη ἡ Ἀθήνα ἡ τρανὴ
 «νὰ κλαίγ, δὲν θὰ πάψῃ,
 «τὸν Λιναρδῆ τὸν ἀξιο
 «γιατί νὰ τότε χάσῃ».

Ἐκ τῶν τέκνων νῦν τῆς Εὐφροσύνης Καπετανάκη, τρισεγγόνης τοῦ Μιχαὴλ Λίμπονα, ἐπιζῶσιν αἱ τρεῖς θυγατέρες, αἱ σεβασταὶ δέσποινα Μαριάννα Μπουζίκη, Αἰκατερίνη Πατούσα καὶ Σοφία Κάλκου, ἀπεγγόνκι τοῦ Μιχαὴλ καὶ μόναι ἀντιπρόσωποι τοῦ γένους Λίμπονα. Ἡ πρεσβυτέρα τούτων, ὑπερεβδομηκοντούτις, σύζυγος Μιχαὴλ Β(Μπ)ουζίκη, υἱοῦ Δημητρίου Μπουζίκη καὶ Ὁρσας, θυγατρὸς Δημητρίου τοῦ Χαλκοκονδύλη, τύπον ἀρχοντίσσης τῶν παλαιῶν χρόνων παριστῶσα, ὀλοψύχως τῷ παρελθόντι ἀνήκουσα καὶ ἐν ταῖς ἀναμνήσεσι παρωχημένων μεγαλείων καὶ γεγονότων ἐντρυφῶσα, οὐκ ὀλίγα ἀπεκάλυψεν ἡμῖν, ὡς πρὸς τοῦτο ἀληθῆς ζῶσα ἱστορία, περὶ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας καὶ κυρίως περὶ τοῦ ἀθηναϊκοῦ

¹ Παραδόξως, ὁ Σπυρίδων Καπετανάκης τῷ ὄντι ἐτυφλώθη, ἔνεκα τῶν δακρύων, ἃ ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ υἱοῦ ἔχυσεν, ἀπέθανε δὲ μετ' ὀλίγον ἐντελῶς ἀδμματος.

ἀρχοντολογίου καὶ τῶν μεταξὺ τῶν ἀρχοντικῶν γενῶν ἐπιγαμιῶν καὶ γενεαλογικῶν σχέσεων, περὶ ἧς ἰδίως ἀσμενίζει ἐνδιατρίβουσα, καθὼς πολλὰ τῶν ἀρχοντικῶν ἐν ἑαυτῇ γένῃ συνεννοῦσα.

Ταῦτα καθόλου περὶ τοῦ γένους Μιχαήλ τοῦ Λίμπονα, τοῦ ἐνδόξου καὶ εὐγενοῦς τῶν Ἀθηναίων τέκνου, καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ, ὡς καὶ περὶ τοῦ ἀρχοντολογίου, εἰς ὃ ἀνήκον.

Δικαίως ἄρα, εἰσκρουμένης τῆς πατριωτικῆς τοῦ καθηγητοῦ κ. Σπυρ. Λάμπρου εὐχῆς, ἤθελεν ὀνομασθῆ ὁδός τις τῆς πόλεως, ὑπὲρ ἧς μαρτυρικῶς ἀπέθανεν ὁ Μιχαήλ, διὰ τοῦ εὐγενοῦς ὀνόματος αὐτοῦ. Ὁφείλουσι αἱ Ἀθηναῖαι τὸν ἐλάχιστον τοῦτον φόρον τιμῆς εἰς τὴν μνήμην τοῦ γενναίου αὐτῶν προστάτου καὶ ἀληθοῦς πατριώτου, ὀφείλουσι γὰρ τιμήσωσιν ἐν αὐτῷ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀθηναϊκὸν ἀρχοντολόγιον, τὸ πανίσχυρον χθὲς καὶ πρῶην, νῦν δὲ παρακμάσαν καὶ παντελῶς σχεδὸν ἐκλείψαν, οὗ ἢ ὑπαρξίς κἂν πιθανώτατα ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν πλείστων σημερινῶν Ἀθηναίων, εἰς ὃ ἐν τούτοις ὀφείλουσιν οἱ πατέρες αὐτῶν τὴν ὑπαρξίαν αὐτῶν ἐν σχετικῇ εὐημερίᾳ, τὴν ἐν ὑπερόχῳ θέσει διατήρησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰς ζοφεράς ἡμέρας τῆς δουλείας.

Προκειμένου δὲ περὶ ἐκλογῆς τῆς ὁδοῦ, τῆς διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Λίμπονα μελλούσης γὰρ κοσμηθῆ, δεόν πάντως γὰρ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ θέσις τῶν Ἀθηναίων, ἢ μᾶλλον πρὸς τὸ γένος Λίμπονα ἀμέσως σχετιζομένη.

Κοιτίς τῶν Λίμπονων ὑπῆρξεν ἡ εὐθὺς κάτωθεν τῆς Ἀκροπόλεως συνοικία νῦν Ραγκαβά. (Ὁ Wheeler (1675) ἀποκαλεῖ ταύτην: «πλάτωμα τῆς Gerlada»). Ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον αἱ ἀρχαῖαι αὐτῶν οἰκίαι, «τὰ παππουδικὰ» τῶν νῦν ἀπογόνων, ἐν αἷς ἐγεννῶντο, ἀνετρέφοντο καὶ ἀπέθνησκον οἱ ἐκ τοῦ γένους αὐτῶν· ἐκ τούτων τῶν οἰκιῶν σώζονται εἰσέτι τινές ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ραγκαβά, ἢ μᾶλλον ἐπὶ τῆς προεκτάσεως αὐτῆς πρὸς δυσμὰς, ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν καὶ εὐθὺς ὑπὸ τὰ καλούμενα «Ἀναφιώτικα», ἀνήκουσαι τανῦν εἰς τοὺς Φιλιππίδη καὶ Πανταζῆ· διεκρίνοντο δὲ αὐταὶ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους καὶ διὰ τὸν πολυτελεῆ ἐσωτερικὸν διάκοσμον καὶ ἔνεκα στοᾶς θολωτῆς (καμάρας) συνεχομένης, ἣτις ἄνωθεν μὲν ἐχρησίμευεν ὡς ἄνδρον καὶ ὡς γέφυρα συγκοινωνίας μεταξὺ τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς παραπλεύρου τῆ τοῦ Ραγκαβά, πλὴν ἐπὶ ὑψηλοτέρου ἐπιπέδου, ὁδοῦ, κάτωθεν δὲ ὡς δίοδος αὐτῆς τῆς ὁδοῦ Ραγκαβά. Ὑπὸ τὸν πολυτελεῶς πεποικιλλμένον θόλον ὑπῆρχον ἑκατέρωθεν ἐγκτιστὰ ἐν ταῖς τοιχώμασι θολωτὰ καμάρια χρήσιμα διὰ τοὺς οἰκέτας ἢ κολλίγους τοῦ οἴκου, ἢ καὶ

ὡς ἐργαστήρια· σώζονται δὲ καὶ μέχρι τῆς σήμερον τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν, κατοικοῦμενα καὶ νῦν ἔτι καὶ κοινῶς «τὰ καμαράκια» ἀποκαλούμενα, ἐκ δὲ τῆς κυρίας στοᾶς ἐρείπια τινα μόνον ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ.

Τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην στοάν, ἣτις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀπετέλει ἐν τῶν ἀξιοπεριέργων τῶν Ἀθηναίων, ἐνθυμοῦνται ἔτι πολλοὶ τῶν Ἀθηναίων γερόντων, ἀναμνησκόμενοι ὅποιον θάμβος ἐπροξένει αὐτοῖς τότε· ἐκαλεῖτο δὲ κοινῶς «τοῦ Λίμπονα ἢ καμάρια», ὅφ' ἦν ὀνομασίαν καὶ ὅλη ἡ πῆριξ συνοικία ἦν γνωστὴ.

Δικαιότατα ἄρα καὶ πάσης ἄλλης καταλλιλότερον δεῖν νὰ ὀνομασθῆ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Μιχαὴλ Λίμπονα ἢ ἐδὸς Ραγκαβᾶ (ἢ τοῦλάχιστον ἢ προέκτασις αὐτῆς), ἣτις τσακίς ἤκουσαν αὐτὸ προφερόμενον, ἕς τσακίς τὸ ἔδαφος ἐπάτησαν αἱ εἰς τὸ γένος Λίμπονα ἀνήκοντες, ἧς οἱ τοῖχοι ἐντροχούσιν αὐτὸ καὶ τὰ ἐρείπια ἀποπνέουσιν.

Κ. Α. Χρηστομάνος.

ΤΟΥ ΑΙΔΙΜΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ Ε΄

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ

Δημοσιεύοντες τὴν ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τῆς γερκεῆς μονῆς τῆς Πάτρμου διατηρουμένην ἐπιστολὴν ταύτην τοῦ ἐν ἱερομάρτυσι δοξαζομένου πατριάρχου, ἀναμνησκόμενοι τὸν ἀναγνώστην, ὅτι τὰ μὲν προκαταρκτικὰ μαθήματα ἐδιδάχθη ὁ μακάριος ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι Δημητσάνῃ, εἶτα δὲ καὶ ἐν Σμύρνῃ· τελειότερας δὲ γλιχόμενος παιδείας ἀπῆλθεν εἰς τὸ ἀκμάζον τὸν τότε χρόνον ἑλληνικὸν φροντιστήριον τῆς Πάτρμου. ἔνθα διήκουσε τὰ μὲν φιλόσοφα παρὰ τῷ καθηγητῇ Βασιλείῳ τῷ Κουταληνῷ, τὰ δὲ γραμματικὰ παρὰ Δανιὴλ τῷ Κεραμεῖ. Τούτου δὲ ἔνεκα καὶ ἐδείκνυεν ὁ αἰδίδιμος διάπυρον στοργὴν πρὸς τὸ φροντιστήριον τοῦτο. "Ὅθεν καὶ ἄρα τῇ ἀναρρήσει αὐτοῦ ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου τῶν Μουσῶν ἐνδικαιτήματος κηδόμενος, ἔσπευσε νὰ διατάξῃ διὰ τῆς παρούσης ἐπιστολῆς τὰ πρὸς διειθέτησιν καὶ ἐπὶ τὰ βελτίω ἀποκατάστασιν αὐτοῦ. "Ἔστω δὲ καὶ αὕτη, σὺν τῇ συνοδικῇ ἐκείνῃ ἐγκυκλίῳ τῇ ἐπὶ τῆς δευτέρας αὐτοῦ πατριαρχίας ἐκδοθείσῃ (τῷ 1807) περὶ ἀναζωπυρήσεως τοῦ θείου τῆς παιδείας χρήματος ἐν τῷ δεδουλωμένῳ γένει καὶ συστάσεως σχολείων τῶν ἱερῶν γραμμάτων καὶ φροντιστηρίων τῶν